

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 3

САКАВІК

МОГИЛЕВСКАЯ
ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА
им. Л. С. Д. 1949

Семен КИРСАНОВ

Чудесные цифры

День восьмого марта. Отшумел последний снежный вихрь. Но смотрю я не в букет мимозы, а в чудесные соцветья	Прочь, морозы! цифр.	двести семьдесят и семь женщин в зал Верховного Совета. И по всем Республикам растет голос песни радостен и весел, — женщинами — тысяча семьсот занято правительственных кресел! Чертежи в руках они колышат, техника покорна власти рук, это — двести восемьдесят тысяч производством правящих подруг.	На полях — в труде за счастье мира женщина в рядах передовых, вот — сто тысяч гордых бригадиров и миллионы славных звеньевых. Миллионы вас в родной отчизне носят знаки чести и любви. В этих цифрах свежесть нашей жизни, что в труде завоевали вы! Эти цифры вспомнятся в истории вехою на сталинском пути, эти цифры — как цветы, которые женщинам мы рады поднести!
Женщина советского народа держит их, как лучшие цветы. Это было Лениным завещано: пусть страною правит и она!.. Полмиллиона депутатов-женщин выбрала советская страна! Их встречает звездоглавый Кремль звоном переливного привета, входят		Виноградные все слаще грозди, хаты возникают из руин, и смеются губы, и сверкают Звезды семисот колхозных героинь!	

Женщинам мира

Голос женщины русской,
Правдивый, суровый и честный,
На изрытой траншеями,
Кровью политой земле,
Через рев океанов
Летит и гремит повсеместно,
В нью-йоркских трущобах,
В удушливой лондонской мгле.

В Нью-Йорке и Лондоне
Новые войны готовят,
Поднимают дредноуты
Цепи стальных якорей.
Встаньте, женщины мира!
За вами весомое слово.
Есть одна только правда
У всех трудовых матерей.

И, внимая ему, слову совести,
Женщины мира
На защиту свободы
И прав человека встают.
Черноглазые девушки
С горных отрогов Эпира,
Поднимая оружие,
Идут в партизанском строю.

На песчаных равнинах
Грохочут победные грозы.
Под Нанкином ракеты
Шипя догорают в воде.
И китайские матери,
Насухо вытерев слезы,
Сыновей провожают
В войска генерала Чжу Де.

Андалузские вдовы
Оружье отцовское детям,
Топоры в тайниках
Терпеливо и строго хранят.
Им известно:
Костры по горам на рассвете
Партизанскими стягами
Снова призывно горят.

Есть несметная сила
Земного рабочего класса.
Вы едины по мыслям
О самой прекрасной судьбе.
Против новой войны
От китайских равнин до Техаса
Встаньте, кровные сестры
По самой великой борьбе!

М. ДУДИН, С. ОРЛОВ.

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Выданне
ЦК КП(б)Б

3
Сакавік 1949 г.

8 САКАВІКА

МІЖНАРОДНЫ жаночы дзень 8 сакавіка ў нашай краіне—усенароднае свята. Совецкія людзі сустрэлі яго сёлета ў абставінах новага вытворчага і палітычнага ўздыму.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі Савецкі Саюз няўхільна ідзе ўперад, да ззяючых вяршынь камунізма. Жыццё працоўных у нас няспынна паліпшаецца, тады як у капіталістычных краінах расце беспрацоўе, галечка. За тры гады пасляваеннай сталінскай пяцігодкі дасягнут і пераўзыйдзён даваенны ўзровень развіцця народнай гаспадаркі.

На будаўніцтва камуністычнага грамадства разам з усім народам аддаюць усе свае сілы і савецкія жанчыны. Яны—самыя шчаслівыя жанчыны свету. Соцыялістычны лад прынёс ім поўнае разняволенне. Партыя Леніна—Сталіна і савецкая ўлада ажыццявілі палітычнае і эканамічнае раўнапраўе жанчын, стварылі неабмежаваныя магчымасці для ўсебаковага развіцця іх творчых сіл і здольнасцей. Даволі сказаць, што 44 працэнты ўсіх спецыялістаў з закончанай вышэйшай асветай складаюць у нас жанчыны. 280 тысяч жанчын працуюць інжынерамі, тэхнікамі, майстрамі. У прамысловасці і сельскай гаспадарцы, у органах народнай асветы, культуры і мастацтва—усюды жанчыны адыгрываюць велізарную ролю.

Актыўнымі будаўнікамі камуністычнага грамадства з'яўляюцца і жанчыны нашай рэспублікі. Самааддана працавалі яны ў гады сталінскіх пяцігодак, каб ператварыць Беларусь з некалі адсталай аграрнай ускраіны царскай Расіі ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную дзяржаву. Разам з усім савецкім народам адстойвалі часць і незалежнасць соцыялістычнай Радзімы ў гады Айчыннай вайны.

З такой-жа мужнасцю і самаадданасцю жанчыны Беларусі залечваюць цяжкія раны вайны. На прадпрыемствах і новабудоўлях рэспублікі сотні тысяч жанчын авалоўваюць складанымі спецыяльнасцямі, ствараюць брыгады выдатнай якасці, няспынна павышаюць прадукцыйнасць працы. У калгасах яны дабіваюцца высокіх ураджаяў, авалоўваюць аграэхніку, змагаюцца за ўздым жывёлагадоўлі. Жанчыны інтэлігентнай працы—настаўнікі, урачы, аграномы—уносяць велізарны ўклад у жыццё рэспублікі.

Партыя і ўрад высока цэняць самаадданую працу савецкіх жанчын, іх бязмежную адданасць Радзіме. Сярод узнагароджаных к 30-годдзю БССР—вялікая колькасць стаханавак прамысловасці і сельскай гаспадаркі, партызанак, настаўніц.

Партыя заўсёды надавала велізарнае значэнне вылучэнню жанчын на кіруючую работу.

У настанове Цэнтральнага Камітэта ўсесаюзнай Камуністычнай Партыі (большэвікоў) «Аб міжнародным жаночым дні 8 сакавіка» гаворыцца:

«ЦК ВКП(б) прапануе партыйным, савецкім, профсаюзным і комсамольскім арганізацыям больш рашуча

і смела вылучаць жанчын на кіруючую дзяржаўную, партыйную, гаспадарчую, профсаюзную і комсамольскую работу, маючы на ўвазе, што вылучэнне жанчын на кіруючую работу з'яўляецца жыццёва важнай дзяржаўнай задачай».

Выхаванне дзяцей—патрэбна грамадскі абавязак жанчыны-маці. Мацярынства і выхаванне дзяцей акружаны ў нашай краіне гонарам і пашанай. Наша маці спакойна за будучае сваіх дзяцей. Для іх створаны дзіцячыя сады і яслі, санаторыі і палаты. Многадзетныя і адзінокія маці атрымліваюць дзяржаўную дапамогу. На БССР за адзін толькі 1948 год многадзетным і адзінокім маці выплачана 114 мільёнаў 851 тысяча рублёў. ЦК ВКП(б) абавязвае партыйныя, савецкія і профсаюзныя арганізацыі аказваць усямерную дапамогу жанчынам у патрэбнай справе выхавання падростаючага пакалення будаўнікоў камуністычнага грамадства.

Наша рэспубліка моцна пацярпела ад нямецкага напэсця. Разам з заводамі і фабрыкамі, калгасамі і МТС, навуковымі і навучальнымі ўстановамі знішчыў прадпрыемствы грамадскага харчавання, дзіцячыя сады, радзільныя дамы. Прыходзіцца ўсё ствараць нанова.

На будаўніцтва бытавых і дзіцячых устаноў урад адпускае вялікія сродкі. Яны павінны быць поўнасцю выкарыстаны. Неабходна расшырыць сетку і палепшыць работу ясляў, дзіцячых садоў, радзільных дамоў і іншых дзіцячых і бытавых устаноў.

Няспынныя клопаты партыі і ўрада аб савецкім народзе асабліва ярка выражаны ў новым зніжэнні цен на тавары масавага ўжытку з 1 сакавіка 1949 года. У адказ на гэту пастанову жанчыны нашай рэспублікі абавязваюцца яшчэ вышэй узняць прадукцыйнасць працы, палепшыць якасць прадукцыі, нарадаваць Радзіму новымі працоўнымі подзвігамі.

Як не падобна жыццё жанчын у Савецкім Саюзе на жыццё працоўных жанчын у буржуазным свеце. Там яны паранейшаму застаюцца самымі прыгнечанымі з усіх прыгнечаных. Заваёвы савецкага ладу, раўнапраўнае становішча савецкай жанчыны, яе хуткі палітычны і духоўны рост служаць натхняючым прыкладам для жанчын усяго свету ў іх барацьбе за перамогу ідэй соцыялізма і дэмакратыі.

Працоўныя жанчыны ўсіх краін свету яднаюцца для барацьбы супраць падпальшчыкаў новай вайны, за мір і дэмакратыю. У перадавых шэрагах міжнароднага жаночага руху ідуць жанчыны Савецкага Саюза і краін новай дэмакратыі.

Адзначаючы Міжнародны жаночы дзень, жанчыны нашай краіны яшчэ цясней згуртоўваюцца вакол роднай камуністычнай партыі і савецкага ўрада. Свае шчырыя пачуцці глыбокай удзячнасці шлюць яны лепшаму другу савецкіх жанчын—вялікаму, роднаму Сталіну.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

XIX з'езд компартыі Беларусі

У СТАЛІЦЫ нашай рэспублікі з 15 па 19 лютага праходзіў XIX з'езд Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі.

З'езд заслухаў і абмеркаваў справаздачы Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі і Цэнтральнай рэвізійнай камісіі КП(б)Б, выбраў Цэнтральны Камітэт КП(б)Б і Цэнтральную рэвізійную камісію КП(б)Б. Партыйная арганізацыя Беларусі прышла да свайго з'езда цесна згуртаванай вакол Цэнтральнага Камітэта ВКП(б).

З часу XVIII з'езда КП(б)Б мінула больш васьмі год, насычаных падзеямі велізарнай важнасці. Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі і ў перадаванні час, і ў гады Вялікай Айчыннай вайны, і ў пасляваенны перыяд кіравалася ў сваёй рабоце ўказаннямі Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і таварыша Сталіна.

Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў і вялікага Сталіна савецкі народ атрымаў перамогу над нямецка-фашысцкімі захопнікамі, адстаяў свабоду, чэсьць і незалежнасць Радзімы. Пад вадзіцельствам вялікага Сталіна працоўныя нашай краіны паспяхова залечваюць нанесеныя ворагам цяжкія раны.

У агні суровай вайны правяралася трываласць і боездольнасць радоў партыі Беларусі, аддаўшы вялікай справе Леніна—Сталіна, умённа кіруючы масамі, узнімаючы народ на разгром ворага. Комуністы Беларусі і беларускі народ з чэсцю вытрымалі гэтыя выпрабаванні.

На заклік вялікага Сталіна на барацьбу з ворагам падняўся ўвесь беларускі народ. Выконваючы ўказанні правадыра, партыя Беларусі арганізавала ў тылу нямецка-фашысцкіх захопнікаў моцнае большэвіцкае партыйнае падполле. Натхніцелямі і арганізатарамі партызанскіх атрадаў былі комуністы.

Сотні тысяч беларускіх партызан і партызанак вялі неспрымірную барацьбу з ворагам на акупіраванай тэрыторыі, стваралі ворагу і ўсім яго пасобнікам немагчымыя ўмовы.

Комуністы Беларусі вялі вялікую партыйна-палітычную работу. У тылу ў ворага ствараліся і раслі партыйныя арганізацыі, працавалі падпольныя райкомы і абкомы партыі, выдаваліся газеты, брашур, лістоўкі. Партыйныя арганізацыі згуртоўвалі працоўных вакол большэвіцкай партыі, усялялі ў народ веру ў перамогу над ворагам.

У барацьбе з ворагам выраслі выдатныя кадры партыйных кіраўнікоў, арганізатараў партызанскага руху і партыйнага падполля.

Партыя і ўрад высока ацанілі заслугі беларускіх партызан. 70 партызанам і партызанкам прысвоена званне Героя Савецкага Саюза і звыш 100 тысяч узнагароджана ордэнамі і медалямі.

Працоўныя Беларусі, кіруючы большэвіцкай партыяй і вялікім Сталіным, унеслі сур'ёзны ўклад у агульную справу перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Беларускі народ аказваў усямерную дапамогу Савецкай Арміі, якая адстаяла свабоду і незалежнасць нашай вялікай Радзімы.

* * *

4 Фашысцкія вылюдкі нанеслі беларускаму народу матэрыяльныя страты ў суме 75 мільярдаў рублёў. Яны зруйнавалі нашы гарады і сёлы, калгасы і соў-

гасы, спалілі дамы і школы, знішчылі ўсе культурныя ўстановы, угналі і знішчылі каля 10 мільёнаў рабочай і прадуктыўнай жывёлы.

Урад і Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі адразу-ж пасля выгнання нямецка-фашысцкіх захопнікаў прыступілі да аднаўлення народнай гаспадаркі.

На працягу пяцігодкі народная гаспадарка рэспублікі павінна не толькі дасягнуць даваеннага ўзроўню, але і пераўзыйсці яго ў значных размерах. Прамысловасць Беларусі па аб'ёму вытворчасці павінна перавысіць даваенны ўзровень на 16 працэнтаў.

Будаўніцтва ў Мінску аўтамабільнага, трактарнага, веласіпеднага заводаў, тонкасуконнага камбіната і іншых прадпрыемстваў ператворыць нашу сталіцу ў адзін з буйнейшых індустрыяльных цэнтраў краіны, паскорыць развіццё ўсёй народнай гаспадаркі.

У выніку шырокага сацыялістычнага снаборніцтва, арганізаванага кампартыяй, уся прамысловасць рэспублікі выканалі план першых трох год пяцігодкі па выпуску валавой прадукцыі на 109,9 працэнта.

* * *

З першых дзён вызвалення Беларусі ад нямецкіх акупантаў кампартыя згуртавала і павяла працоўныя масы на аднаўленне і развіццё сельскай гаспадаркі.

На 1 лютага 1949 года ў рэспубліцы налічваецца 10 838 калгасаў, 337 МТС і 98 соўгасаў. У выніку няўхільнага росту палітычнай і працоўнай актыўнасці работнікаў сельскай гаспадаркі дасягнуты значныя поспехі ў справе арганізацыйнага ўмацавання калгасаў. З года ў год павялічваюцца пасеўныя плошчы, павышаецца ўраджайнасць сацыялістычных палёў, расце грамадская жывёлагадоўля.

За высокія ўраджаі збожжа і лёну ў 1947 годзе 620 перадавікоў рэспублікі Прэзідыумам Вярхоўнага Савета СССР ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза, а калгаснікам-звеннявым Е. Кухаравым і Т. Шкурко, звеннявым соўгасаў У. Пайграй, А. Стыкут, брыгадзірам П. Калыска і Ф. Саўчык прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

У мінулым годзе значна ўзрасла колькасць перадавых людзей калгаснай вёскі, якія вырастцілі высокія ўраджаі. Калгасы і соўгасы рэспублікі перавысілі даваенны ўзровень ураджайнасці і валавога збору збожжа, што дазволіла ім датэрмінова выканаць свае абавязацельствы перад дзяржавай і здаць на 4,6 мільёна пудоў больш, чым у даваенным, 1940 годзе. План нарыхтовак бульбы, гародніны, ільновалакна, ільнонасення, выпрацоўкі жывёльнага масла таксама выканан датэрмінова.

У пасляваенныя гады пабудавана і адноўлена 375,5 тысячы жылых дамоў, у якія пераселена з зямлянак больш 2 мільёнаў чалавек, 41.100 грамадскіх будынкаў у калгасах і 7200 культурна-бытавых будынкаў на вёсцы.

Усе гэтыя поспехі дасягнуты дзякуючы самаадданай працы калгаснага сялянства і паўсядзённай дапамозе Саюзнага ўрада, ЦК ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна.

Перад сацыялістычным будаўніцтвам на вёсцы стаяць вялікія і адказныя задачы па далейшаму арга-

Сакратар ЦК КП(б)Б Н. І. Гусараў выступае са справавазначным дакладам на XIX з'ездзе КП(б) Беларусі.

нізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў, прымнажэнню грамадскай уласнасці, усямернаму павышэнню ўраджайнасці палёў і прадуктыўнасці жывёлагадоўлі.

Для дасягнення гэтых задач неабходна ўзняць культуру земляробства: увесці ва ўсіх калгасах травапелыныя палывы і кармавыя севазвароты, правільна апрацоўваць глебу, своєчасова ўздымаць папар і зябіліва плугамі з перадплужнікамі; прымяняць правільную сістэму арганічных і мінеральных угнаенняў; праводзіць пасеў адборным насеннем высокакасных гатункаў і старанна даглядаць пасевы; шырока разгарнуць работу па асушцы і асваенню балот і забалочаных зямель.

* * *

Партыйныя і савецкія арганізацыі разгарнулі гаспадарчае і культурнае будаўніцтва ў заходніх абласцях рэспублікі. За пяцігодку ўдзельная вага прамысловай вытворчасці дасягне 25 прац. рэспубліканскай. Пры панскай Польшчы дарослае насельніцтва ў большасці было неписьменным. Цяпер вядзецца вялікая работа па ліквідацыі неписьменнасці і малаписьменнасці. Дагэтуль абучана звыш 200 000 чалавек. Дзеці навучаюцца ў 4 704 школах. 10 687 дзяўчат і юнакоў займаюцца ў тэхнікумах, педагагічным і навуковым інстытутах. У 171 доме культуры праводзіцца палітычная і культурная работа сярод насельніцтва. Усё ўзрастае матэрыяльны ўзровень працоўных.

У заходніх абласцях вядзецца вялікая работа па развіццю і сацыялістычнай перабудове сельскай гаспадаркі. Адноўленыя даваенныя і новаарганізаваныя калгасы эканамічна ўмацоўваюцца, расце іх грамадскае багацце і заможнасць калгаснікаў.

Сяляне-аднаасобнікі пераконваюцца ў перавагах калгаснага ладу і ўступваюць у калгасы. У заходніх абласцях зараз ужо налічваецца 1065 калгасаў.

Компартыя прарабіла вялікую работу па вырошчванню моцнага партыйнага і савецкага актыва. У пасляваенны перыяд колькасць камуністаў у заходніх абласцях узрасла ў тры з палавінай раза. Пярвічныя партыйныя арганізацыі праводзяць сярод насельніцтва вялікую масава-палітычную работу, арганізуюць савецкае сялянства на выкананне задач партыі і ўрада. З мясцовага партыйнага і савецкага актыва многія тысячы таварышоў вылучаны на кіруючую партыйную, савецкую, кааператывную работу.

Партарганізацыі вядуць работу па павышэнню палітычнага і культурнага ўзроўню жанчын. Жанчыны заходніх абласцей уцягнуты ва ўсе галіны гаспадарчага, палітычнага і грамадскага жыцця. Звыш 8 тысяч сялянак і работніц выбраны дэпутатамі мясцовых Саветаў.

* * *

Нямецка-фашысцкія захопнікі дашчэнту разграмілі народную гаспадарку Беларусі, разграбілі асабістую маёмасць насельніцтва, пакінулі без прытулку сотні тысяч людзей.

Большавіцкая партыя, Савецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін выратавалі беларускі народ ад пакут і голаду. Вызваленае насельніцтва было забяспечана прадуктамі харчавання. У рэспубліцы разгарнулася будаўніцтва жылых дамоў, грамадскіх і культурных устаноў.

Шырокі размах аднаўленчых работ уцягнуў ва ўсе галіны народнай гаспадаркі вялікую колькасць рабочых і служачых. З года ў год растуць фонды заробнай платы, паліпшаецца добрабыт працоўных. Паспехі сацыялістычнага будаўніцтва дазволілі ў 1947 годзе адмяніць картачную сістэму і правесці грашовую рэформу. Пакупная здольнасць рубля павялічылася ў два разы і больш як у два разы ўзрасла рэальная заробная плата. За 1948 год у параўнанні з 1947 годам насельніцтву БССР прададзена на 61 прац. больш хлеба, у 2,3 раза больш цукру, у два разы больш кандытарскіх вырабаў. Намнога павысіўся продаж тканіны, абутку і іншых прамысловых тавараў. Рэзка ўзрос падвоз прадуктаў на гарадскія рынкі.

З дапамогай ЦК ВКП(б) і Саюзага ўрада партыйныя і савецкія арганізацыі Беларусі правялі велізарную работу па аднаўленню жыллага фонда і камунальнай гаспадаркі ў гарадах, на будаўніцтве раённых цэнтраў. У гарадах і рабочых пасёлках уведзена ў дзеянне 2 953 тыс. квадратных метраў жилой плошчы, адноўлена 168 камунальных лазняў, 144 гасцініцы, працягласць вадаправоднай сеткі ў параўнанні з 1940 годам павялічылася на 31,5 кіламетра.

Няўхільны рост добрабыту народа характарызуецца развіццём культурнага будаўніцтва. Выдаткі на патрэбы народнай асветы ў 1948 годзе (толькі па рэспубліканскаму бюджэту) склалі 1,5 мільярда рублёў, што на 72 працэнты перавышае выдаткі 1940 года.

З года ў год растуць асіннаванні на патрэбы аховы здароўя. У 1948 годзе яны дасягнулі 600 мільёнаў рублёў, амаль удвая перавысіўшы выдаткі 1940 года.

Хуткімі тэмпамі развіваецца навука, культура, ма-

бства. У бягучым навучальным годзе ў рэспубліцы працуе 11 788 школ. У 27 вышэйшых навучальных установах навучаецца каля 16 тыс. студэнтаў (на 2 352 больш, чым да вайны). Колькасць студэнтаў у тэхнікумах і іншых сярэдніх навучальных установах БССР складае 34,8 тыс. чалавек.

У пасляваенныя гады адноўлена работа Акадэміі навук БССР, 13 навукова-даследчых інстытутаў, кіно, тэатраў, дамоў культуры, хат-чытальняў, сеткі радыёвузлоў. Значных поспехаў дасягнулі літаратура і мастацтва Беларусі.

* * *

З часу XVIII з'езда КП(б)Б партыйная арганізацыя Беларусі вырасла на 84 працэнты і зараз мае ў сваіх радах 110 110 камуністаў.

Палепшылася работа і яшчэ больш умацавалася сувязь партарганізацый з масамі, умацнілася кіраўніцтва справай сацыялістычнага будаўніцтва.

XIX з'езд КП(б)Б звярнуў увагу партыйных арганізацый на неабходнасць смялей вылучаць жанчын на кіруючую работу, прыцягваць іх да актыўнага ўдзелу ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

З'езд патрабаваў, каб партыйныя арганізацыі выходзілі нашы кадры ў духу большэвіцкай прынцыповасці, праўдзівасці, чэснасці і неадрачнасці да недахопаў, шырай разгортвалі крытыку і самакрытыку.

Компартыя Беларусі разгарнула вялікую работу па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы нашых кадраў. У партыйнай рэспубліканскай школе пры ЦК КП(б)Б, на міжабласных партыйных курсах, у вячэрніх партыйных школах, вячэрніх універсітэтах марксізма-ленінізма нашы партыйныя і савецкія кадры авалодалі тэорыяй большэвізма. У сетцы партыйнай асветы — палітшколах, гуртках — навучаецца звыш 65 тысяч камуністаў і больш 32 тысяч самастойна вывучаюць марксісцка-ленінскую тэорыю.

Партыйныя арганізацыі рэспублікі праводзяць вялікую масава-палітычную работу па выхаванню працоў-

ных. Велізарная армія агітатараў растлумачвае працоўным унутраную і знешнюю палітыку ВКП(б) і савецкай дзяржавы, выходзіць высокія пачуцці савецкага патрыятызма.

Велізарнае выхаваўчае значэнне аказвае наш друг. У рэспубліцы выдаецца 9 грамадска-палітычных і літаратурных часопісаў, 10 рэспубліканскіх і 11 абласных, 174 раённыя і гарадскія газеты.

Савецкі народ паспяхова і ўпэўнена вырашае задачы завяршэння пабудовы сацыялістычнага грамадства і паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма.

XIX з'езд мае вялікае значэнне ў жыцці компартыі і ўсяго беларускага народа.

У пісьме XIX з'езда вялікаму Сталіну большэвікі Беларусі далі слова нястомна змагацца за датэрміновае выкананне пяцігадовага плана аднаўлення і развіцця прамысловасці рэспублікі, за хутчэйшае завяршэнне і ўвод у эксплуатацыю аўтамабільнага, трактарнага, і іншых заводаў, за яшчэ шырэйшае развіццё сацыялістычнага спадарожства, за далейшае арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, прымножанне іх грамадскай уласнасці, забеспячэнне заможнага жыцця калгаснікаў.

Большэвікі Беларусі абавязаліся дабіцца далейшага палепшэння ідэалагічнай работы, яшчэ шырэй разгарнуць работу па камуністычнаму выхаванню працоўных, нястомна змагацца за пераадоленне перажыткаў капіталізма ў свядомасці людзей, супраць чуждай буржуазнай ідэалогіі, супраць нізкапаклонства перад іншаземшчынай, бязроднага касмапалітызма, рэцыдываў буржуазнага нацыяналізма.

Большэвікі Беларусі заўсёды былі і будуць вернымі і надзейнымі аплотам ленінска-сталінскага Цэнтральнага Камітэта партыі большэвікоў у барацьбе за перамогу камунізма ў нашай краіне.

КОМУНІСТЫ

А. Куляшоў.

Комуністы — гэта слова, як са сталі,
Комуністы — гэта слова, як з агню.
Маркс і Энгельс нам імя такое далі
Сто гадоў таму назад упершыню.

Сто гадоў таму назад было нас мала,
Сто гадоў назад мы вышлі на вайну,
Сто гадоў мы рылі дол для Капітала,
Для хаўтур яго скалочвалі труну.

Мы не верылі ні ў бога, ні ў малітвы,
Не было для нас другіх свяцейшых слоў
Апроч лозунгаў і заклікаў да бітвы,
Апроч песень, ад якіх кіпела кроў.

Комуністы — гэта зброя грознай сілы,
Невычэрпны арсенал барацьбітоў.
Гартавалі ў рэвалюцыі гарніле
Ленін, Сталін нас, як зброю для вякоў.

Комуністы не ўміраюць у паходзе,
Ім, упаўшым, сняцца будучыні сны.
Пад Царыцынам і на Кранштацкім лёдзе
Спяць, абняўшыся навек з зямлёй, яны.

Спяць, абняўшыся з зямлёю, комуністы,
Не адважыцца крануць іх смерць рукой,
Бо шуміць, шуміць чырвоны сцяг вячысты
За плячыма іх замены баявой.

Так і мы не зложым крылляў ад удараў,
Да канца за нашу справу пастаім
І крылаты сцяг парыхскіх комунараў
Нашай змене для палёту аддадзім.

Так і я аддам, як спадчыну, дазвання
Барацьбы агонь, што ў сэрцы берагу.
Комуністы!.. Гэты заклік да змагання
Вымаўляць без хвалявання не магу.

Гэтым словам, гэтым імем — самым чыстым —
Самых блізкіх мне я клічу не адзін,
Я хачу, каб называўся комуністам
Родны сын мой, а таксама сынаў сын.

Сто гадоў прайшло, і блізка наша мэта,
Да якое з барацьбою мы ішлі,
Хутка будуць называцца — веру ў гэта —
Комуністамі ўсе людзі на зямлі.

УРОК СОВЕЦКАГА ДЭМАКРАТЫЗМА

Дзесяць год таму назад, 27 лютага 1939 года, перастала біцца сэрца Надзеі Канстанцінаўны Крупскай—бліжэйшага таварыша, памочніка і саратніка Владзіміра Ільіча Леніна, любімага друга працоўных жанчын усяго свету.

Усё сваё яркае, творчае жыццё Надзея Канстанцінаўна прысвяціла барацьбе за перамогу рэвалюцыі ў нашай краіне, за разняволенне працоўнай жанчыны, за трыумф новага, сацыялістычнага ладу.

Ніжэй мы прыводзім урывкі з успамінаў пісьменніцы Марыэты Шагінян аб Н. К. Крупскай.

3 АДОЎГА да таго, як убачыць саму Надзею Канстанцінаўну, мне давялося ўпершыню пазнаёміцца з яе почыркам і пасля здзіўляцца, як да глыбокай старасці, можна сказаць да дня яе смерці, гэты почырк захаваў сваю цвёрдасць, — ён застаўся аднолькавым, без следу дрыгацення ў руках, без скрыўлення ліній радкоў. Нават звычку пісаць лісты амаль заўсёды асабіста, не выкарыстоўваючы ні стэнаграфістку, ні дыктоўку пад машынку, Надзея Канстанцінаўна захавала да апошніх дзён жыцця.

Справа была ў Ленінградзе ў 1925 годзе. Маленькая кніжачка «Фабрыка Тарнтана» была мною напісана і выдана. Неўзабаве ж пасля яе выхаду ў свет я атрымала праз Мар'ю Ільініну Ульянаву вялікі канверт з чоткім надпісам «М. Шагінян ад Н. Крупскай». У гэтым лісце Надзея Канстанцінаўна расказала мне, як яна сама ў 90-х гадах, пераапрацуўшыся работніцай, прабралася на гэту фабрыку-турму. Простымі, але страшнымі рысамі паўстае мінулае з яе расказу; нашым савецкім работніцам яно зараз здасца проста неймаверным. Прыводжу вытрымкі з ліста:

«Я некалі працавала ў Смаленскай школе, у мяне было многа вучняў ад Тарнтана...

У 1894 годзе мы, пераапрацуўшыся работніцамі, хадзілі глядзець інтэрнат Тарнтана.

Вялікі даміна, пабудаваны так, што ва ўсіх пакоях стаіць страшэнны шум: пакоі, адгароджаныя ад калідора не даверху; па дзве сям'і ў маленькім пакойчыку; на верхнім паверсе — пакоі са сценамі, зялёнымі ад вільгаці, паветра такое, што нават лямпна не гарыць — кі-

Н. К. Крупская.

слароду нехапае; агульныя спальні з развешанай бялізнай, духата неймаверная...

Кожная сям'я асобна гатавала абед, трэба было плаціць кухарцы 2 рублі ў месяц, каб ставіла гаршчок з варывам на агонь; хто плаціў больш, таго гаршчок ставіла бліжэй да агню. У каго гаршчок стаяў з краю—варыва аказвалася сырым. Пліта была маленькая, і ўсе гаршчкі ўсёроўна не змяшчаліся на ёй.

Рабочы дзень быў неймаверна доўгі. Калі мы былі ў казармах (рабочыя інтэрнаты называліся ў той час казармамі — М. Ш.), неўзабаве па сканчэнні работы прышлі рабочыя. У жаночым інтэрнаце бачыла, як некалькі работніц у знямозе ляжала на ложку, уткнуўшыся ў падушку, адна ляжала ў скрынцы. Умовы работы былі нязмерна цяжкія. Асабліва праймаў расказвалі, як атручваліся там народ».

У канцы ліста Надзея Канстанцінаўна пісала:

«Усе гэтыя ўспаміны выклікала ва мне Ваша кніга, а таксама рад вобразаў, фігур рабочых. У непісьменнай групе сядзяць двое пажылых рабочых Тарнтана ў каптанам, пішуць слова «конь» і адзін ад другога з хітрай усмешкай закрываюць сваё пісанне, каб той не спісаў у яго «б». І гэта — простае навучанне грамаце — радасць людзям прыносіла!»

Гэтыя радкі ў лісце Надзеі Канстанцінаўны я не магла і зараз не магу чытаць без хвалявання. У іх як быццам нічога няма, так мала, усяго некалькі слоў, але ў іх цэлы свет, ключ да характару большэвіка; яны так проста адкрываюць, за што любіць народ Леніна, за што любіць ён Сталіна; яны кідаюць цяпло, якое вылучае асаблівае большэвіцкае святло; яны прыводзяць у памяць родныя, мудрыя сталінскія словы, сказаныя аб адзіным бяссмерці, бяссмерці народа.

Вось так трэба было любіць чалавецтва, любіць скаваны, заняволены, знясілены падвойным рабствам у цара і капітала вялікі рускі народ, любіць яго будучыню, каб сорок пяць год назад ісці раскрываць яму вочы на друкаванае слова, на сэнс чалавечых адносін, на сілу рабочага яднання. І ў святле

гэтай любові, на простым школьным уроку, так заўважыць і запомніць простую дробязь — мяккі знак — рысачку радаснай дзіцячай хітрынкі ў закрываючага яго ад суседа; шчасце простага навучання грамаце, — так заўважыць, запомніць і перадаць гэта скупымі словамі, каб чытач не мог не адчуць і не ўсклікнуць сэрцам: «Толькі такая любоў і магла перавярнуць свет!»

Упершыню ўбачыць Надзею Канстанцінаўну мне давялося ўжо праз некалькі год, на першым пленуме Моссовета адзінаццатага склікання 1934 года, у ліку дэпутатаў якога была і я.

Пленум пачаўся са справаздачнага даклада, у якім падрабязна пералічваліся дадаткі нашых выбаршчыкаў да наказу.

... Вось слова ўзяла Надзея Канстанцінаўна. Затоіўшы дыханне, я глядзела, як праходзіла да трыбуны сівая, хваравітая з выгляду, здаваўшаяся вялікай, не гледзячы на свой маленькі рост, спадарожніца Ільіча, знаёмая нам па партрэтах.

Гаварыла Надзея Канстанцінаўна вельмі ціхім голасам аб зусім простых рэчах: боты для школьніка, трамвайныя вісуны, дзе адкрываць яслі — па месцу жыхарства або па месцу службы... Адна за другой перад намі ў простых словах і жывых вобразах праходзілі рэальныя патрэбы рэальных людзей. Надзея Канстанцінаўна здолела адразу заўладдаць нашай увагай прыкладна так, як вельмі вялікі вучоны захапляе вас пры паказе якога-небудзь вопыту: і самім вопытам і яго метадыкай.

У прамове Крупскай мы таксама атрымалі адразу і змест гэтай прамовы і яе метадыку. Змест увёў у залу галоўную дзеючую асобу нашага пленума — рэальную масу выбаршчыкаў і яе інтарэсы. А метадыка прамовы ўвяла нас саміх у той вялікі ленінска-сталінскі стыль работы, у тую культуру сапраўднага большэвізма, якая заключаецца ва ўменні адчуваць сябе неадрыўна ад масы, бачыць і чуць яе патрэбу, як сваю патрэбу, яе інтарэс, як свой інтарэс.

Па меры таго як гаварыла Надзея Канстанцінаўна, «дробязі» сталі здавацца вельмі буйнай і вялікай справай, якую трэба здолець зрабіць усур'ёз. Буйная і вялікая рэч — гэта не толькі жыццёвыя інтарэсы мільёнаў, паслаўшых нас у совет іх абараняць і ажыццяўляць. Не, гэта нешта большае, гэта яшчэ нідзе ў свеце не бывала сама магчымасць сапраўды ажыццявіць гэтыя інтарэсы, а не толькі пагаварыць і разыйсціся.

І ў гэтай поўнай магчымасці сапраўды ажыццявіць запысы і патрабаванні мільёнаў і ляжыць сапраўдны савецкі дэмакратызм, і ляжыць прыныпова розніца паміж буржуазнай гаварыльнай і нашым Советам, паміж роллю буржуазнага дэпутата і роллю нашага савецкага дэпутата. Надзея Канстанцінаўна і дала нам сваім выступленнем урок савецкага дэмакратызма, паказала, як трэба весці сваю дэпутацкую работу ў далейшым.

КОМУНІСТЫ

Раніцай у Кіраўск, што на Бабруйшчыне, з вёскі Дубасна прыехаў стары калгаснік, каб расказаць сакратару райкома партыі аб цяжкім становішчы дзяцей-сірот Апенька.

— Дзеці дагэтуль жывуць у зямлянцы. А ўжо-ж, Вера Філіпаўна, не першы год пасля вайны. Хлопчык у школу не ходзіць. Куды гэта варта?

Харланава ўважліва выслухала старога і, хоць час у райкоме быў гарачы, на заўтра-ж паехала ў калгас пагаварыць з праўленнем і калгаснікамі аб лёсе сірот. Агульны сход калгаснікаў паставіў пабудаваць дзецям дом і вылучыў апекуноў. Рашэнне сходу было хутка праведзена ў жыццё.

Вера Філіпаўна ўвесь час сочыць за выхаваннем гэтых дзяцей. І калі ўвосень хлопчык пажадаў вучыцца ў Мінску, яна дапамагла яму паступіць у рамесніцкую школу.

Жыццёвае правіла Веры Філіпаўны — даводзіць да канца ўсякую пачатую справу, да ўсяго адносіцца па-партыйнаму.

8 Партыя! Чвэрць века назад, будучы работніцай соўгаса «Дуброва», Капаткевіцкага

В. Ф. Харланава.

раёна, Вера Філіпаўна ўступіла ў яе рады, і на ўсё жыццё ідэі Леніна — Сталіна сталі яе пучыводнаю зоркай. Партыя выхавала яе ў мужа-нага барацьбіта за справу кунізма. Партыя—самае дарагое ў жыцці гэтай скромнай жанчыны.

— Канец чэрвеня 1941 года. Харланава — слухач леныградскіх курсаў марксізма-ленінізма — прышла ў Смольны.

— Дапамажыце мне прабрацца ў родную Беларусь, — папрасіла яна. — Я павінна быць там, дзе праліваецца кроў майго народа.

— А як вы глядзіце на тое, каб уліцца ў рады працоўнага апалчэння?—адказалі ёй. — Вайна і ад Леныграда не за гарамі.

І Вера Філіпаўна зразумела, што трэба абараняць горад Ленына.

З пучёўкай Леныградскага абкома ВКП(б) уключылася яна ў справу арганізацыі працоўнага апалчэння і неўзабаве з дывізіяй пайшла на фронт радавым байцом.

Хто тады бачыў гэтую кволую, ужо не маладую жанчыну ва многіх гарах баях, той разумей, як бязмежна яе любоў да Радзімы, як люта нянавіць да ворага.

Хутка тав. Харланавай прысвоілі званне палітрука роты, потым старшага палітрука і нарэшце капітана.

Аднойчы непадалёку ад станцыі Выдрынка іх часць апынулася пад пагрозай акружэння. Харланава не скрыла праўды ад байцоў і заклікала змагацца да апошняй кроплі крыві.

— Жывымі ў варожыя рукі не падземся! — заявіла яна.

То быў цяжкі бой. Людзі выбіліся з сіл, многія загінулі смерцю храбрых, але воіны бачылі свайго палітрука са зброяй у руках і чулі яе палымныя заклік: «Наперад, таварышы!» Натхнёныя адвагай палітрука, байцы вышлі з акружэння.

У час блакдады Вера Філіпаўна часта наведвала падшэфны завод імя «Комсомольской правды» і ў задушэўных гутарках расказвала рабочым аб мужнасці франтавікоў. Разам з тым яна бачыла, як самаахварна працуюць людзі ў імя дапамогі фронту, і разумела, што сіла савецкага чалавека непахісна.

— Леныградцы — гэта выдатныя героі нашага часу. Такіх людзей не перамогуць ніколі! — гаварыла яна франтавікам.

У Веры Філіпаўны назаўсёды захавалася гэта любоў да людзей горада-героя. Яшчэ і цяпер перапісваецца яна з кіраўнікамі і рабочымі завода, радуецца іх поспехам, расказвае пра жыццё свайго раёна.

За адвагу і мужнасць, праяўленыя ў баях з нямецкімі захопнікамі, тав. Харланава ўзнагароджана ордэнамі «Айчыннай вайны 2 ступені», «Чырвонай Звязды» і многімі медалямі, у ліку якіх — медаль «За абарону Леныграда».

Яшчэ на фронце да Харланавай дайшла сумная вестка: яе бацьку немцы закатавалі за сувязь з партызанамі, а брат загінуў у баях з ворагам. Хоць і цяжка было пераносіць такое гора, але сэрца поўнілася гордасцю за сваю сям'ю. Стары бацька, браты, сястра — усе змагаліся з ворагам, як і ўвесь беларускі народ.

У кастрычніку 1946 года тав. Харланаву дэмабілізавалі. Яна вярнулася ў родную Беларусь. Год таму назад яе выбралі першым сакратаром Кіраўскага райкома партыі. За работу Вера Філіпаўна ўзялася з усёй уласцівай ёй энергіяй і партыйнай палкасцю.

У Кіраўскім раёне толькі за апошні год пабудавана 800 добрых дамоў, перавыканан план развіцця жывёлагадоўлі, расце жамжнасць калгаснікаў, заканчваецца падрыхтоўка да веснавой сяўбы. Хіба ўсё гэта не роўна выйгранаму ў баі сражэнню?

Вера Філіпаўна не малады партыйны работнік. Яшчэ да вайны працавала яна сакратаром Клімавіцкага райкома партыі і добра ведае, што сакратар райкома—палітычны кіраўнік, душа раёна.

У райком партыі часта прыходзяць камуністы і беспартыйныя, каб падзяліцца з сакратаром сваімі думкамі, планами на будучае, і заўсёды знаходзяць тут падтрымку і талковую параду.

З раніцы да позняй ночы працягваецца рабочы дзень Веры Філіпаўны. Як сакратар райкома, яна правярае і накіроўвае работу не толькі пярвічных партыйных арганізацый і калгасаў. Яна наведвае комсамольскія арганізацыі, школы, дзіцячыя дамы, яслі і ўсюды стараецца дапамагчы.

Разам з усёй партыйнай арганізацыяй раёна асаблівую ўвагу ўдзяляе яна выхаванню кадраў. Няспынна вучыцца сама і радуецца дасягненням кожнага работніка ў тэарэтычнай і практычнай вучобе. Старшынёй калгаса імя Кірава выбралі тав. Трызна. Гэтай радавой калгасніцы адразу цяжка было разабрацца ва ўсёй складанасці кіраўніцтва гаспадаркай, але з дапамогай сакратара райкома яна хутка пачала расці: навучылася праводзіць сходы, складаць планы, арганізоўваць актыў.

Вялікай радасцю для Веры Філіпаўны было і тое, што сярод ўзнагароджаных к 30-годдзю БССР былі і людзі з Кіраўскага раёна, сярод якіх — старшыня Грыбавецкага сельсавета тав. Барысавец, цялятніца калгаса «Новы шлях» тав. Папова.

Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга к 30-годдзю БССР ўзнагароджана і тав. Харланава.

Вера Філіпаўна Харланава была дэлегатом XIX з'езда камуністычнай партыі большэвікоў Беларусі і выбрана членам Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б.

З'езд паставіў перад усёй партыйнай арганізацыяй Беларусі вялікія задачы ў галіне ўздыму народнай гаспадаркі рэспублікі, камуністычнага выхавання працоўных, далейшага руху наперад — да кунізма. Рашэнні з'езда для тав. Харланавай, як і для кожнага члена партыі, з'яўляюцца баявой праграмай дзеяння.

Вера Філіпаўна аддае беззаветнаму служэнню народу ўсю сваю высокародную душу камуністкі, барацьбіта.

М. ВЛАДЗІМІРАВА.

БРЫГАДЗІР

ПРЫЦЦАЦЬ год батрачыў Іван Дулько. Па бацькавай сцэжцы з ранняга дзяцінства пайшла і дачка яго Ніна. Карміла, чысціла, даіла панскіх кароў; хадзіла ў полі за жняўрачкай, вязала чужыя снапы, зімой малаціла чужы хлеб.

І замуж вышла за батрака.

Калі Савецкая Армія вызваліла Заходнюю Беларусь ад ярма польскіх паноў, Ніна Дулько адной з першых стала змагацца за стварэнне калгаса ў былым панскім маёнтку «Каролін». Арцель арганізавалася, і калгаснікі другой брыгады адзінадушна выбралі Дулько сваім брыгадзірам. Яна па-гаспадарску, з запалам узялася за справу. Хутка брыгада стала перадавой. Калгаснікі знялі добры ўраджай, набылі жывёлу. Шчасце і радасць увайшлі ў хаты былых батракоў.

Але вось—вайна... За час акупацыі немцы дашчэнту абрабавалі арцельную гаспадарку. У брыгадзе Дулько засталіся толькі дзве каровы ды некалькі пакалечаных вазоў.

Мужчыны былі на фронце, дабівалі ворага ў яго ўласнай бярозе. Ніна Дулько сабрала жанчын і падлеткаў.

— Трэба гаспадарку ставіць на ногі,—сказала яна.—Давайце-ж працаваць па-франтавому, на поўную сілу!

І калі дэмабілізаваныя воіны вярнуліся дадому, яны не паверылі вачам: палі развораны, на запусцеўшых фермах з'явілася жывёла.

— Малайцы, бабы! — радаваліся франтавікі.—Глядзі, як справу павярнулі.

— Хваліць пасля будзеце,—упершыню за вайну ўсміхнулася Ніна Іванаўна.—А цяпер давайце разам абмяркуем, як далей жыццё будаваць.

І з новай сілай закіпела дружная праца. Кожны год прыносіў усё большыя поспехі. Выдатных вынікаў дабілася арцель «Перамога» у мінулым годзе: у сярэднім з гектара атрымала па 13 цэнтнераў збожжа. На працадзень выда-

на: 7 кілаграмаў збожжа, 10 кілаграмаў бульбы і два рублі грашыма.

У «Перамозе» няма калгасніка, які-б не выпрацаваў мінімуму працадзён. Васіль Шылінгоўскі мае 759 працадзён, ды жонка 342, ды сын-падлетак 75. Звыш тысячы працадзён мае сям'я Пракопа Ігнацюка.

Н. І. Дулько

На два гады наперад забяспечаны хлебам сем'і калгаснікаў Федарука, Жылака, Лукашука і многія іншыя. Разам з замонасцю ў хаты калгаснікаў уваходзіць культура. Усе дзеці вучацца ў калгаснай школе. Асобныя непісьменныя і малапісьменныя займаюцца ў гуртках. Ёсць у калгасе добрая бібліятэка, клуб, дзе можна пачытаць газету, пачуць па радыё голас Масквы і Мінска, паслухаць цікавую лекцыю.

Дарэчы аб лекцыях. Два разы ў тыдзень звоняць, брыгадзіры, радыя калгаснікі і калгасніцы слухаюць кваліфікаваных лектараў, якія прыязджаюць з Брэста, з Мінска, з раённага цэнтра Высокае. Школа мічурынскай аграбіялогіі і перадавога вопыту, створаная па ініцыятыве камуністаў, карыстаецца вялікай папулярнасцю. Рыхтуючыся да барацьбы за высокі ўраджай чацвертага года новай ста-

лінскай пяцігодкі, яе актыўна наведваюць усе калгаснікі. Яны вядуць перапіску з Акадэміяй навук БССР і Усесаюзнай акадэміяй сельскагаспадарчых навук імя Леніна.

Невыказна ўсхваляваў калгаснікаў ліст Трафіма Дзянісавіча Лысенка. Прэзідэнт Усесаюзнай Акадэміі сельскагаспадарчых навук выказаў упэўненасць, што ў 1949 г. многія звенні калгаса здолеюць зняць па 140 пудоў збожжа з гектара. Вось чаму кожны імкнецца не толькі добра вывучыць, але і практычна спалучыць з жыццём перадавую мічурынскую навуку.

Поспехі сапраўды выдатныя. Калгас мае 66 коней, ферму буйнай рагатай жывёлы на 105 галоў, 79 свіней, звыш 140 авечак, 25 вулляў пчол. Землі арцелі раскінуліся на плошчы ў 1093 гектары, 710 з іх — пад пашай. Калгас набыў аўтамашыну, 7 жняўрака, 6 сенакасілак, чацвёрта конных грабляў, 3 малатарні, 3 саломарэзкі, шмат плугоў і іншага інвентару.

У гэтых поспехах вялікая заслуга брыгадзіра Ніны Дулько, якую любяць, цэняць і паважаюць усе калгаснікі.

Калі да «Перамогі» дайшла вестка аб тым, што к 30-годдзю Беларусі Ніна Іванаўна Дулько ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, усе калгаснікі горача віталі яе.

Ужо не за гарамі сяўба. Напружаную вучобу ў мічурынскай школе калгаснікі цесна спалучаюць з практычнымі справамі: давалі да пасеўных кандыцый насенне, адрамантавалі інвентар, падрыхтавалі цягло.

— Да сяўбы мы гатовы,—гаворыць Дулько.—Хоць заўтра ў поле. Галоўная-ж наша задача — зняць высокі ўраджай з вялікіх плошчаў, парадаваць Радзіму новымі поспехамі ў працы!

П. ЧАРНЫХ, Высокаўскі раён, Брэсцкай вобласці.

Машыніст

МАШЫНІСТЫ Шышан і Марчанкава — муж і жонка. Яны разам працуюць на Аршанскім вузле, на манеўровым паравозе «Щ 2137». Яны — прыкладныя чыгуначнікі. Заслужаная слава аб іх паравозе даўно перакінулася за межы вузла.

Вось і сёння, адправіўшы сына Генадзія ў школу, падрыхтаваўшы абед, Ніна Рыгораўна Марчанкава прышла загадзя ў вялізны корпус дэпо імя Заслонава, дзе толькі што закончылася прамыўка яе паравоза. Да змены засталася яшчэ некалькі гадзін, але ці можна ўсёдзець дома, ведаючы, што зараз у дэпо пасля рамонту і прамыўкі прымаюць родны паравоз?

Семнаццаць год назад, чатырнаццацігадовай дзіўчынкай прышла яна ўпершыню ў гэты цудоўны свет, поўны своеасаблівага характа. Спачатку была памочнікам вагаўшчыка, потым, на прыкладу бацькі — патамственнага чыгуначніка Рыгора Марчанкава, стала аглядчыкам вагонаў. І за ўвесь час работы на савецкім транспарце ні разу не пашкадавала, што выбрала такую прафесію.

І бацька Ніны ўсё жыццё аддаў чыгунцы, і сястра Ганна працуе зараз вагонным майстрам, і сястра Еўдакія — стаханаўка паравоза-рамонтнага завода, і сястра Ірына — качагар дэпо. Як-жа пасля гэтага не любіць чыгунку, калі з ёю кроўна звязаны ўсё жыццёвыя інтарэсы?

Жанчына-машыніст! Толькі ў Савецкім Саюзе для нашых жанчын стала дасягальнай і даступнай гэта добродная і ганаровая прафесія.

Паравозны машыніст — чалавек высокай вытворчай кваліфікацыі і вялікай тэхнічнай культуры.

У буржуазных краінах не шукайце жанчын-машыністаў. Іх там няма, як няма там і жанчын на пасадзе капітанаў флота. Праславутая дэмакратыя Амерыкі і Англіі не давярае працоўнай жанчыне ні паравозных рычагоў, ні капітанскага мосціка. Праўда, і там для жанчыны ёсць «доступ» у чыгуначны і рачны транспарт, але толькі ў якасці прыбіральшчыц на вакзалах ды судамыек на параходах.

І толькі ў нашай Савецкай краіне жанчына нароўні з мужчынай умела водзіць паравозы, па-майстэрску кіруе акіянескімі параходамі.

Марчанкава моцна даражыць сваім званнем машыніста паравознага дэпо імя Заслонава, лепшага на Заходняй чыгунцы. Пашпарт гатоўнасці да зімы яе брыгада атрымала адной з першых. Яе паравоз 18 месяцаў хадзіў без абточкі супроць планавых 12-ці. Сваё дзённае заданне брыгада выконвае на 170—200 працэнтаў.

Фатаграфію Марчанкавай мы бачылі на Дошцы гонару лепшых чыгуначнікаў Аршанскага вузла, у клубе імя Кірава, а пасля і на Дошцы гонару ў ленінскім кутку дэпо.

Аб сям'і Марчанкавай, аб паравозе «Щ 2137» не раз пісала газета «Светафор» — орган парткома чыгуначнага вузла, заклікаючы раўняцца на гэтай перадавой савецкай жанчыне-камуністцы, узнагароджанай

Н. Г. Марчанкава.

значкамі «Выдатны паравознік», «Ударнік Сталінскага закліку», а ў гады Айчыннай вайны — патрыятычным значком «Ганаровы донар».

Ніна Марчанкава рыхтуе зараз свайго памочніка Анатоля Ерэмьенка на машыніста, перадае яму свае веды і вопыт. Адначасова яна павышае свае тэарэтычныя, практычныя і палітычныя веды. Кончыўшы змену і крыху перадыхнуўшы дома, ідзе на курсы, дзе слухае тэхнічныя лекцыі, або сляжае на заняткі гуртка па вывучэнню гісторыі партыі.

На Засценкавай вуліцы, непадалёку ад вакзала, за апошні час выраслі 13 прыгожых домікаў. У парадку доўгатэрміновага кредыту дзяржава перадала іх у настаяннае карыстанне лепшым паравозным машыністам.

У адным з гэтых утульных домікаў пражывае сям'я Ніны Марчанкавай. Два пакоі і куханька ўтрымліваюцца ва ўзорным парадку. Міжволі ўспамінаем чыстату і акуратнасць на яе паравозе. Машыніст Марчанкава — кланатлівая маці. Разам з мужам яна ўдзяляе шмат увагі выхаванню сына. Супольныя працоўныя інтарэсы, любоў да чыгункі моцна яднаюць гэтую простую савецкую сям'ю.

Сотні жанчын працуюць на Аршанскім вузле, і кожная на сваім участку паказвае прыклад вернага служэння народу.

Ніна Марчанкава хацела стаць машыністам, і краіна пайшла ёй насустрач. Яна водзіць паравозы і вучыць гэтаму майстэрству маладых таварышоў. На сваім паравозе яна чуюцца так, як і ў роднай сям'і.

І. ЕФРЭМЕНКА.

ДАРАГІЯ СЯБРОЎКІ!

У дзень міжнароднага жаночага свята хачу падзяліцца з вамі думкамі аб тых вялікіх правах, якімі надзяліла нас, жанчын, савецкая ўлада і партыя большэвікоў.

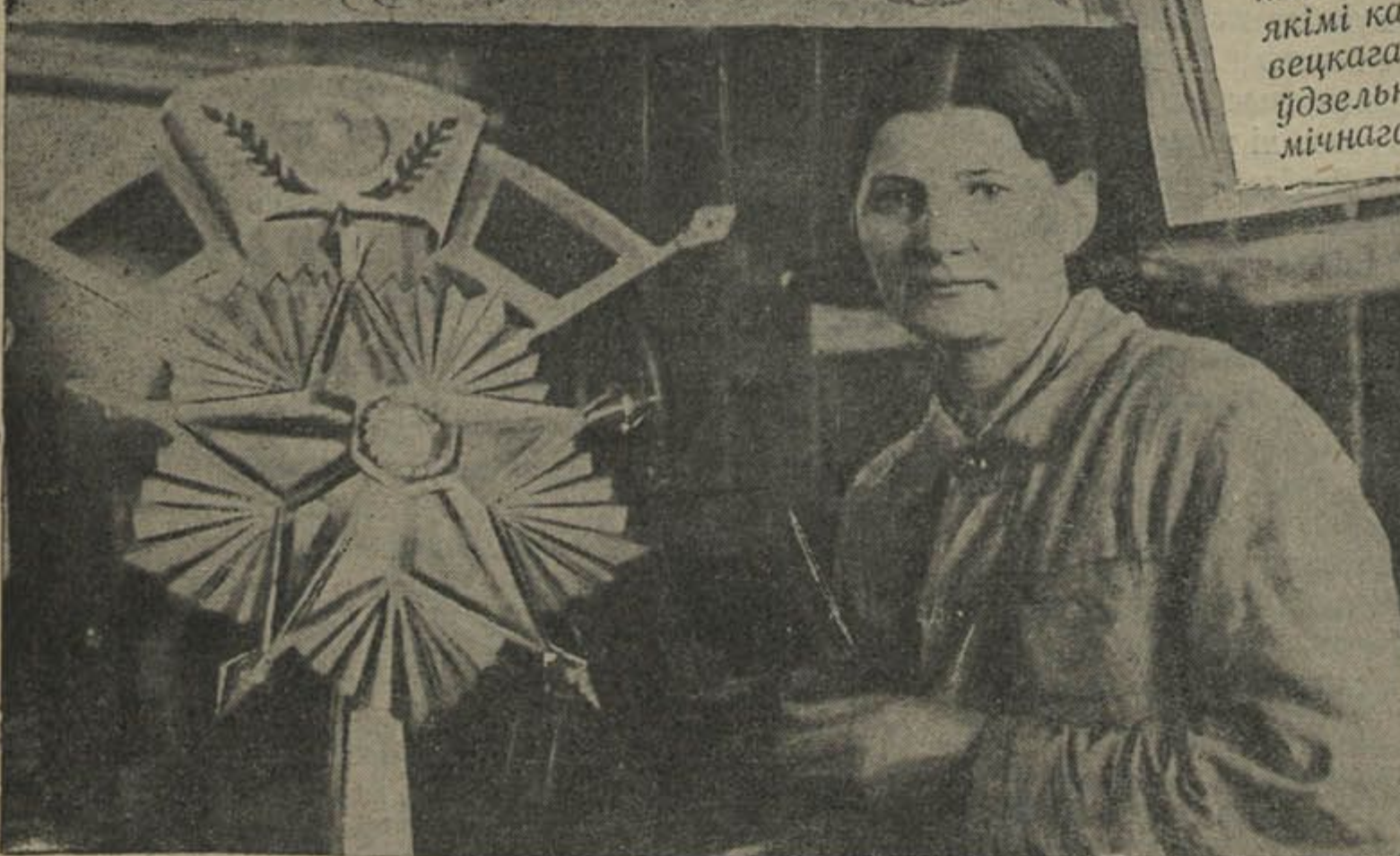
Шмат год пакувала я пад уціскам польскіх панюў і не думала, што калі-небудзь пабачу светлы дзень. Але дзень гэты прышоў, калі Заходняя Беларусь прынята была ў вялікую сям'ю брацкіх народаў Савецкага Саюза. Мы, жанчыны-заходніцы, адразу адчулі няспынныя аб нас клопаты, набылі тых вялікіх прав, якімі карыстаюцца ўсе жанчыны Савецкага Саюза, сталі раўнапраўнымі ўдзельніцамі дзяржаўнага і эканамічнага жыцця.

Савецкая жанчына—вялікая сіла сацыялістычнай дзяржавы. Сярод дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР—277 жанчын. Мяне таксама выбралі дэпутатам вышэйшага органа дзяржаўнай улады.

Ні ў адной капіталістычнай краіне свету не было, няма і не можа быць, каб простая сялянка-батрачка стала членам парламента.

Шлю сваю ўдзячнасць і нізкі паклон нашаму мудраму бацьку—Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну за яго клопаты аб савецкім народзе, аб савецкай жанчыне!

Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР
А. РАПЕЦКАЯ.
Скідэльскі раён.

На здымках: зверху (злева направа): Лаўрэат Сталінскай прэміі народная артыстка БССР І. Ф. Ждановіч, Герой Савецкага Саюза М. Б. Осіпава, Свінарка калгаса імя Сталіна (Смаргонскі раён, Маладзечанскай вобласці) М. І. Жук, узнагароджаная ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, Бригадзір бригады штукатураў Віцебскага аблбудтрэста М. П. Сінцова, узнагароджаная ордэнам «Знак пачёта», Стаханайка-закройшчыца Гродзенскай абутковай фабрыкі А. Родчанкава, узнагароджаная ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, Намеснік міністра мяса-малочнай прамысловасці БССР М. Д. Шаройка.

Унізе (злева направа): К. Э. Зубрыцкая—стаханайка Гомельскага электратэхнічнага завода, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР. Заслужаная настаўніца З. І. Дарашэвіч (Баранавічы). В. Афэльдэр—звенявая калгаса імя Янкі Купалы, узнагароджаная ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Мар'я Сопат—звенявая калгаса імя Сталіна, Васілевіцкага раёна, Палескай вобласці, узнагароджаная ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Сакратар Юрацішкага райкома комсамола Е. Лавыш, узнагароджаная ордэнам «Знак пачёта». У авале: С. Н. Шыманская—старшыня калгаса «Новы шлях», Дрысенскага раёна, Полацкай вобласці, узнагароджаная ордэнам Леніна.

Сьродэн Леніна

ПРАЦОЎНЫ дзень Ульяны Сяргееўны Бабоша пачынаецца рана. Ціхутка, каб не абудзіць малых Міколку і Уладзіка, завіхаецца яна ля печы і, стараючыся не бразнуць дзварыма, выходзіць на вуліцу.

Калгасная ферма—як на далоні, калі глядзець праз акно Ульянінай хаты. Але да яе кіламетр з добрым гакам. Ульяна спынаецца, бо не любіць, калі яе маладая намочніца Наталля Гарунова прыходзіць першай на працу.

Ульяна — жанчына рухавая, вострая на язык, любіць пажартаваць, пясмяцца. Але хто бліжэй яе ведае — не адважыцца звярнуцца з жартам ці проста з размовай у ранішнія гадзіны, калі на ферме асабліва многа работы: так абрэжа, што не знойдзешся, як адказаць.

— Ферма ў нас цяпер невялікая. Дарослых свіней усяго 50 галоў маем. Але нам з Наталляй працы хапае, — расказвае Ульяна Сяргееўна. — Вось мы накармілі жывёлу. Свінні салодка расцягнуліся і спяць, закарнаўшыся галовамі ў салому. Пару гадзін будзе поўная ціш у свінарніку. За гэты час я збегаю дадому, абед у печ пастаўлю, дзяцей адведу да бабулі, каб у хаце адны не сядзелі, ды зноў на ферму, бо пара будзе варыць бульбу, грэць вадку для свіней. І не аглянешся — вечар. Зноў кормім жывёлу. А да гэтага і на прагулку ўвесь статак выганіш, і з зоатэхнікам жывёлу аглядзіш, парайся, калі якое маеш пытанне, і парасят узважыш. Дамой прыздзеш — бабы ўжо вячэру гатуюць. Часам на ноч даводзіцца аставацца, калі апаросу чакаем.

З гэтых простых слоў паўстае вобраз сапраўднай савецкай патрыёткі, калгасніцы-гаспадары, для якой усе калгаснае здаўна стала сваім родным, блізкім.

Калгас «1 Мая» у вёсцы Баронькі арганізаваўся ў

Комсамолка Галіна Кавалёва—работніца айцафермы калгаса «За радзіму», Гомельскага раёна. За 2 гады яе работы пагалоўе авечак у калгасе вырасла амаль утвая. На здымку: Г. Кавалёва поіць авечак.

Фото І. Рабіновіча.

1931 годзе. З таго часу працуе тут свінаркай Ульяна Бабоша.

— Спярша, пару месяцаў, разам з усімі дзяўчатамі на поле хадзіла, — успамінае яна. — Новай і радаснай была для нас калектыўная праца. Але мяне вабіла ферма. У марах сваіх бачыла я прасторыны, светлыя памяшканні, дзе ў цяпле і выгодзе жыве калгасны статак. На чарговым агульным сходзе калгаснікі задаволілі маю просьбу — прызначылі свінаркай на ферму.

Хутка збылася мара Ульяны: разам з чатырма работніцамі свінафермы пасяліла яна свой статак у новыя свінарнікі. Ад рання да ночы не выходзіла з фермы. Уважліва прыслухоўвалася да кожнага ўказання зоатэхніка, не прпускала ніводнай гадзіны вучобы, пераймала вопыт лепшых жывёлаводаў суседніх калгасаў. Ульяна атрымлівала ад кожнай свінаматкі па два апаросы ў год, не было ў яе выпадкаў падзяжу, кожная жывёліна мела добрую і выдатную ўкормленасць.

У 1936 годзе за добрасумленную працу ўрад узнагародзіў Ульяну Сяргееўну ордэнам «Знак пачёта».

Перад вайной яна тры разы ўдзельнічала ва Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве. Влікая залатая медаль за экспанаты — дарагая памяць для Ульяны Сяргееўны.

Вайна застала яе ў Маскве. Маладая жанчына мела ўсе магчымасці выехаць на ўсход, але сэрца патрыёткі не дазволіла зрабіць гэты крок. Яе моцна руніла думка: звярнуцца ў калгас, арганізаваць эвакуацыю людзей і дабра, каб нічога не засталася для ворага. Пяцёра сутак дабіралася да роднага калгаса. А яшчэ праз некалькі дзён шматгаловы калгасны статак рушыў на ўсход. У ліку пастухоў і жывёлаводаў, якія суправаджалі статак, была і Ульяна Сяргееўна.

Больш двух год працавала Ульяна Бабоша ў свінагадоўчых саўгасах РСФСР. А калі Савецкая Армія выгнала немцаў з Магілёўшчыны, яна, ні хвіліны не раздумваючы, паехала на роднае месца.

За пяць год калгас аднавіў разбураную ворагам гаспадарку. Пабудоваў будынкі для фермы, набыў жывёлу. Сёння новыя задачы стаяць перад калгаснікамі:

узняць ураджайнасць, расшырыць грамадскія пабудовы, палепшыць пароду жывёлы. За ажыццяўленне гэтых задач разам з усімі калгаснікамі ў першых радах змагаецца камуністка-ордэнаносец Ульяна Сяргееўна Бабоша.

Цяпер ужо два ордэны ззяюць на грудзях Ульяны Сяргееўны. За шматгадовую чэсную і самаадданую працу на карысць сацыялістычнай Айчыны ўрад СССР узнгародзіў яе ордэнам Леніна.

Г. РАМАНОВА.

Магілёўская вобласць,
Касцюковіцкі раён,
калгас «1 Мая».

Да новага жыцця

С ТАЯЛА тая асаблівая ціш, калі дзень яшчэ змагаецца з ноччу. Раптам сонца агністымі стрэламі азалаціла макаўкі дрэў, і наветра прарэзала звонкая песня. Высокі дзявочы голас задорна выводзіў: «А ты, Юрчка, што не жанішся...» Гарэзную песню бадзёра падхвіла грамада жанок і дзяўчат. За вёскай жанчын нагналі касцы. Над іх галовамі праменілі ў сонцы сталёвыя косы.

Яшчэ мацней трымнула песня над прасторам палёў, хвалючы радасцю вызваленай працы.

... Сяляне вёскі Чыжэвічы ніколі раней не вычувалі ў сабе столькі сілы для творчай працы, як цяпер, арганізаваўшыся ў калгас імя Чапаева.

У Буранцы, блізу вёскі Чыжэвічы, быў вялікі маёнтак пані Бялевіч, якая ўладала лепшай у акрузе зямлёю і пашай. У гэтым маёнтку батрачылі сотні сялянскіх з суседніх вёсак.

— Калі надыходзіў час разліку з падзёншчыкамі, — успамінае цяперашняя калгасніца Аляксандра Мароз, — памешчыца надзяляла нас хлебам і бульбай у такой меры, колькі дзяўчына можа ўскінуць на плечы. За такую жабрацкую плату мы павінны былі працаваць усё лета.

Але ліхое жыццё разам з панамі адышло ў нябыт.

Аляксандра Мароз усхвалявалася моцна, калі жанчыны ўпершыню загаварылі пра калгас. А калі на вёску прыехала тав. Вострыкава — прадстаўнік райкома партыі, Мароз сабрала жанчын у сваю хату. Яны ўважліва слухалі расказ загадчыцы аддзела пра работу сярод жанчын, якая гаварыла аб усіх перавагах калектывізнага выдзялення гаспадаркі. Сабраліся ўрэшце на сход, на які прыехаў сакратар райкома. На гэтым сходзе першымі падалі заявы аб уступленні ў калгас актывісткі Мароз Аляксандра, Танкевіч Надзя, Балвака Галена. Са старых сялян нехта прыкрыкнуў на іх, але Надзя Танкевіч адказала:

— Усё жыццё я бяднячкай была. Разам з мужам усё марыла, каб як нам каня набыць, гаспадарку ўзняць, мець хлеба даволі. Але што можна сабраць са 120 сотак? Бывала, збіраў ураджай на насенне, і зноў без хлеба сядзім, ідзем да памешчыка ў батракі. І ўступаю ў калгас, бо ведаю добра, што знайду там шчасце, якога шукала шмат год.

У першыя дні ў калгас записалася 65 гаспадарак вёскі Чыжэвічы. Старшыняю выбралі аднавяскоўца Івана Хорава. Ён аказаўся добрым кіраўніком. Яго надзейнай апарай з'яўляўся актывісткі вёскі. У калгаснікаў вялікай пашанай карыстаецца Аляксандра Мароз. Яе цэняць за справядлівасць і працавітасць, таму і выбралі членам праўлення.

На другі-ж дзень пасля аб'яднання ў калгас яна арганізавала жанчын на збор аграмаджанай маёмасці. Калгас аграмадзіў 23 коней, інвентар, насенне. Ва ўсіх адчуваўся вялікі працоўны ўздым.

... Дружнай сям'ёй, з бадзёраю песняй вышлі калгаснікі на касавіцу. За шэсць дзён скасілі 66 гектараў лугу. Штодня працавала 26—30 каспоў, кожны выкошваў больш 35 сотак.

Надышла і першая калгасная восень. Аратыя прайшліся на плошчы ў 70 гектараў на поўны загон, назаўсёды заворваючы межы. Калгаснікі радасна ўтлядаліся ў роўную далечынь поля, вітаючы новае жыццё.

Калгас «1 Мая», Гомельскай вобласці, перавыканаў план па жывёлагадоўлі. У гэтым вялікая заслуга зоатэхніка калгаса Мар'і Буднікавай — дзелавага, практыкаванага спецыяліста. На здымку: М. Буднікава.

Над азімыя зааралі лубін. Пасеялі ачышчаным насеннем. Калі першыя ўсходы пакрылі ніву густым зялёным дываном, члены маладога калгаса ўявілі сабе, як зашуміць, закаласе на ім залатое калгаснае жыта.

Калгас імя Чапаева завяршае цяпер падрыхтоўку да веснавой сяўбы. З кузні даносіцца грукат молата. Там Максім Шут рамантуе вазы, а Пётр Лях сталярыць. Жанчыны рыхтуюць пад ярыну ўгнаенні. Калгас будзе сеяць пшаніцу, ячмень, авёс, грэчку, лубін і бульбу, над якія сабрана звыш 50 тон гною, шмат попелу і курынага памёту.

— Народ у нас дружны, — гаворыць старшыня Іван Карпавіч, — відаць ужо зараз, што калгас будзе моцны. Агульным сходам мы парашылі стварыць ферму буйнай рагатай жывёлы. Думаем будаваць стайню для коней. Для цялят маем абагулены хлеб. У многіх калгаснікаў ёсць пчолы. Кожны новы рой яны абавязаліся здаць у калгас для развядзення пасекі.

Нядаўна ў калгасе быў радасны дзень. Нам уручылі акт на вечнае карыстанне зямлёй. Зямельны масіў калгаса займае зараз 520 гектараў.

У нас ёсць і школа, — гаворыць Іван Карпавіч. — Зараз у ёй шэсць класаў, а на будучы год настаяма адкрыць сёмы.

— Сёмы клас абавязкова патрэбны, — падтрымлівае старшыню Надзея Танкевіч. — Я сама толькі нядаўна навучылася распевацца. Дачка-ж мая ў шосты клас ходзіць. Хачу, каб яна сямігодку скончыла.

Разам з ростам калгаса ўзрастае свядомасць людзей. Поўныя сілы і энергіі, яны прагнуць зрабіць сваё заўтра яшчэ больш шчаслівым і радасным.

П. СМІРНОВА.
Вілейскі раён.

Майстар спорта

ВЕВЯЛКАГА росту зграбная дзяўчына ў бэзавай майцы, спіскаючы тонкае дрэўца, высока над галавой занесла руку, у апошні раз прыкінула вокам адлегласць да заветнай мелавай рысы і, разбегшыся, з сілай мятнула кап'ё.

Плаўна апісаўшы шырокую дугу над зялёным травяным дываном стадыёна, лёгкі снарад упаў на два сантыметры далей лініі, адзначанай чырвоным сцяжком. На радах глядачоў пракаціўся гром воплескаў. Металічная рулетка паказала 38 метраў 8 сантыметраў. Судзейская калегія зафіксавала новы ўсебеларускі рэкорд па мятанню кап'я для жанчын, устаноўлены Любоўю Шчукінай.

Гэта было ў верасні 1940 года на рэспубліканскіх спаборніцтвах лёгкаатлетаў у Мінску.

Вялікая Айчынная вайна закінула Любу Шчукіну ў Стаўропаль. Тут яна ўпершыню выпрабавала сваё педагагічнае ўменне на рабоце з дзецьмі.

Восенню 1945 года Шчукіна працавала ў Беларускай савецкай таварыства «Харчавік». З раніцы да густога змроку яе невялікая фігурка ў спартыўным трэніровачным касцюме мільгацела на баскетбольнай пляцоўцы і на беговой дарожцы аднаўляемага стадыёна, паяўлялася ў заводскіх калектывах фізкультуры.

Сярод вялікай арганізацыйнай, вучэбнай і грамадскай работы Люба Шчукіна знаходзіла час для рэгулярных спартыўных трэніровак. У 1946 годзе яе імя двойчы ўпісана ў табліцу рэкордаў рэспублікі. Яна на 79 сантыметраў палепшыла свой-жа даваенны вынік па мятанню кап'я і набрала 2805 ачкоў у лёгкаатлетным пяцібор'і. Абодва гэтыя рэкорды дагэтуль не перакрыты.

Адметнай асаблівасцю Шчукінай, як спартсменкі, з'яўляецца выключная разнастайнасць. Рэкардсменка-мяцальніца, выдатная бягуння і прыгуння, яна ў той-жа час з чэсцю нясе абавязкі капітана зборных жаночых каманд Беларусі па баскетболу, валеjbолу і хакею.

Высокія спартыўныя якасці спалучаюцца ў Шчукінай з вялікімі педагагічнымі і арганізацыйнымі здольнасцямі. Гэта дапамагло ёй у 1948 годзе стаць пачынальніцай новага выдатнага руху сярод фізкультурных работнікаў Беларусі.

У ясны сакавіцкі дзень, калі зацурчэлі па абочынах тратуараў веснавыя ручаіны, у двор мужчынскай сярэдняй школы № 4 увайшла невысокая жанчына ў лыжным касцюме і спартыўнай шапачцы. Дачакаўшыся вялікай перамены, яна сабрала вакол сябе вучняў і запытала:

— Сябры, хто з вас любіць бегань, скакаць, гуляць у мяч?

Жадаючых аказалася вельмі многа.

— А хто хоча ў час летніх канікул сур'ёзна заняцца спортам?

І такіх аказалася нямала. Тады жанчына растлумачыла школьнікам, што яна, майстар спорта Шчукіна, арганізуе спартыўную школу для дзяцей і будзе бясплатна навучаць іх лёгкай атлетыцы і спартыўным гульням з тым, каб падрыхтаваць моцных, спрытных, выносливых юнакоў і дзяўчат.

Такія гутаркі яна правяла яшчэ ў некалькіх мінскіх школах. Хутка дзіцячая спартыўная школа майстра Шчукінай набыла ў горадзе вялікую папулярнасць. Наплыў жадаючых займацца быў такі вялікі, што Любе прыйшлося адбіраць найбольш здольных дзяцей. За кароткі час яе баскетбольная юнацкая каманда

пачала перамагаць лепшых баскетбалістаў спартыўных школ Мінска і іншых гарадоў рэспублікі. У розыгрышы гарадскога пяршынства каманда «шчукінцаў», як іх жартаўліва празвалі, заваявала званне чэмпіёна Мінска.

Зараз у школе Шчукінай налічваецца 70 хлопчыкаў і 12 дзяўчынак. Абедзве групы — старэйшая і малодшая — рэгулярна займаюцца два разы ў тыдзень. У сваім трэнеры школьнікі бачаць не толькі педагога, але і старэйшага таварыша, сябра.

Мы сустрэліся са Шчукінай на катку стадыёна «Харчавік», дзе пад яе кіраўніцтвам займалася нядаўна створаная каманда юных хакеістаў.

— Чулі? — сказала Люба, прысеўшы на хвіліну, каб паправіць шнуроўку конькабежнага бацінка. — Мяне-ж да 30-годдзя рэспублікі ўрад узнагародзіў ордэнам «Знак гонару» — толькі падумайце!

Яна ўсхвалявана гаворыць аб тым, што ўрад высока, вельмі высока апаніў яе скромную і, як ёй здаецца, непрыкметную работу. Тое, што робіць яна, можа зрабіць кожны савецкі спартсмен-трэнер, які любіць сваю Радзіму, сваю выдатную моладзь і імкнецца да таго, каб гэтая моладзь расла самай здаровай, самай моцнай і самай шчасливай на зямлі. Яна, Люба Шчукіна, была толькі першай. Зараз, адгукаючыся на яе заклік, спартыўныя школы для дзяцей стварылі майстар спорта па гімнастыцы Міхаіл Маркін, заслужаны майстар спорта плавец Нікалай Гур'еў, трэнер па лёгкай атлетыцы Барыс Левінсон і іншыя. Заўтра такіх наватараў — грамадскіх работнікаў — у рэспубліцы будзе дзесятак, праз год — сотня. Абавязкова, напэўна будзе!

Вера ЛАУТ.

Майстар спорта Л. Шчукіна на занятках з юнымі хакеістамі.

ЗАСЛУЖАНАЯ НАСТАЎНІЦА

Гэта была звычайная раніца. Празвінеў званок — хлопчыкі і дзяўчынкі разбегліся вясёлымі стайкамі, школьны калідор апусцеў.

У клас увайшла Аляксандра Міхайлаўна і ветліва прывіталася:

— Добры дзень, дзеці! Сядайце.

Дзяжурны Віця Клятковіч, вучань 4-га класа, дакладвае настаўніцы аб адсутных, аб заданнях, якія вучні рыхтавалі дома.

— У другім класе ўрок беларускай мовы, у чацвертым — рускае чытанне, — канчае свой рапарт дзяжурны...

Аляксандра Міхайлаўна Былінская з 1946 года загадвае базавай школай № 25, дзе праходзяць практыку будучыя настаўнікі — студэнты Мінскага педагагічнага вучылішча. Базавая школа ўлічвае ўмовы работы ў сельскай мясцовасці, дзе настаўніку нярэдка прыходзіцца ў адным пакоі займацца адначасова з некалькімі класамі. Вось чаму Аляксандра Міхайлаўна вядзе ўрокі адразу з двума класамі — другім і чацвертым.

Каб за акадэмічную гадзіну ў такіх умовах правесці поўнацэнныя заняткі, настаўнік павінен дасканалы валодаць метадыкай выкладання.

...Выслушаўшы дзяжурнага, Аляксандра Міхайлаўна дазволіла яму сесці і дала вучням чацвертага класа заданне: падрыхтаваць да вуснага пераказу апавяданне Васілёнка «Шэф». Пасля яна падышла да вучняў, што сядзелі з левага боку класнага пакоя.

— Другі клас, пачынаем урок. У мінулы раз мы пазнаёміліся з прадметамі адушаўлёнымі і неадушаўлёнымі. Хто назаве мне прадметы, якія знаходзяцца ў класе?

Уверх паднялося многа рук. Настаўніца звярнулася да дзяўчынкі з бялявымі касічкамі.

— Стол. Шафа. Дошка, — адказвала дзяўчынка.

— Правільна, Каця. Хто ведае яшчэ неадушаўлёныя прадметы?

— Дом. Камень. Самалёт.

— Не, самалёт адушаўлёны, — раптам заявіла з месца Роза Бойка. — Ён рухаецца.

Настаўніца звярнулася да класа за тлумачэннем. З парты падняўся Віця Шэр.

— Роза сказала няверна, — упэўнена пачаў хлапчук. — Самалёт рухаецца не па сваёй волі, ім кіруе чалавек.

— Дзеці, Віця адказаў правільна, — заключыла настаўніца. — Для замацавання новых ведаў зробіце практыкаванне з кнігі, падкрэсліце ўсе неадушаўлёныя прадметы.

Пасля яна перайшла да старэйшага класа. Жадаючых адказваць было многа. Аляксандра Міхайлаўна вызвала вучаніцу Чыркову. Дзяўчынка выразна, не спяшаючы прачытала ўрывак і пачала перадаваць яго сваімі словамі.

Настаўніца, наглядаючы за работай малышоў, у той-жа час уважліва слухала расказ Чырковай. Калі дзяўчынка скончыла, настаўніца адзначыла, што з-пад увагі вучаніцы вы-

Аляксандра Міхайлаўна Былінская на ўроку.

пала галоўнае ў прачытаным урывку — пачуццё таварыскасці, калі галодны хлопчык свой апошні сухар аддае малодшаму таварышу. Аляксандра Міхайлаўна паставіла перад вучнямі пытанне, як яны разумеюць учынак хлопчыка. Выслушаўшы адказы дзяцей, яна выкарыстала ўдалы момант і прывяла яркія прыклады з жыцця савецкіх людзей, калі таварыства, узаемадапамога, выручка ў працы і ў баі дапамагалі атрымліваць вялікія перамогі.

На кожным уроку Аляксандра Міхайлаўна прывівае дзецям якасці, уласцівыя будаўнікам камуністычнага грамадства: любоў да Радзімы, да партыі і ўрада, чэснасць, настойлівасць. Многа цікавых прыкладаў прыводзіць яна на ўроках гісторыі. Расказваючы аб становішчы працоўных у царскай Расіі, яна прыпамінае жывыя малюнкi з жыцця асабістага і навакольных людзей. Урокі праходзяць ажыўлена.

Як загадчыца школы, Аляксандра Міхайлаўна прысутнічае на ўсіх уроках, якія вядуць практыканты, і разам з настаўнікамі робіць аналіз работы студэнтаў.

Нам давялося прысутнічаць на адным з такіх разбораў практыкі. Студэнтка ІІІ курса Оржэскаўская ўмела правяла ўрокі ў 2 і 4 класах.

Студэнт гэтага-ж курса Гушчын не падрыхтаваўся да заняткаў па прыродазнаўству, правёў урок вяла, нецікава, без наглядных дапаможнікаў.

— Вядома, ад такога ўрока ў галовах дзяцей нічога не застанеца, — з абурэннем гаварыла Аляксандра Міхайлаўна, — Я 34 гады працую ў школе і ніколі не дазваляю сабе ісці на ўрок без падрыхтоўкі, бо ведаю, што дзеці заўсёды чакаюць ад мяне новых ведаў, цікава і разумна паданых.

Аляксандра Міхайлаўна напамніла студэнтам, што дзяржава прадаставіла ім шырокія магчымасці ў набыцці спецыяльнасці.

— Злачынства робіць той, хто не цэніць клопатаў дзяржавы,—сурова сказала яна.—Вы пачалі жыццё ў шчаслівы час, я бачыла іншае. Каб стаць настаўніцай, мне давалося прайсці горкі шлях распачы і ўніжэння.

Старая настаўніца гаварыла ціха, усхвалявана. Многія з настаўнікаў, а тым болей студэнтаў, не ведалі, што ёй прышлося некалькі год працаваць прыбіральшчыцай у школе, няньчыць дзяцей настаўніка толькі за тое, каб ён падрыхтаваў яе да здачы экстернам экзаменаў за курс гімназіі. Першая спроба здаць экзамен скончылася няўдачай, бо ў нянькі не заставалася часу для заняткаў. Але адзін з настаўнікаў гімназіі зацікавіўся лёсам дзяўчыны, убачыўшы, што яна прагна цягнецца да ведаў, любіць дзяцей і мае вялікае жаданне стаць настаўніцай. Ён узяў яе пад сваю апеку і падрыхтаваў за курс гімназіі.

Толькі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі перад настаўніцай адкрылася шырокая дарога. У 1922 годзе яе накіравалі на Палессе, у Петрыкаўскую сямігодку. Тут Аляксандра Міхайлаўна заваявала сабе аўтарытэт і павагу. Рабочыя і калгаснікі ацанілі яе самаадданую працу і на працягу многіх год выбіралі дэпутатам горсавета, народным засядацелем.

У 1939 годзе адбылася радасная падзея ў жыцці Аляксандры Міхайлаўны: урад ўзнагародзіў яе ордэнам «Знак почёта». Неўзабаве, як майстра педагогічнай справы, яе вылучылі інспектарам школ Наркамата асветы БССР.

— Усё ў істотай сваёй, усім сэрцам зразумела я вялікія ідэі прагрэсу і свабоды, якія нясе чалавецтву камуністычная партыя большавікоў, і я не мыслю жыцця свайго ў адрыве ад партыі, у рады якой я ўступіла.

Студэнты з глыбокай павагай слухалі старую настаўніцу, вочы іх гарэлі жаданнем стаць такімі-ж педагогамі...

Базавая школа абсталявана проста і скромна, але прыемна прайсціся па яе светлых, утульных класах. Чыстата і парадак сведчаць аб вялікай любові да дзяцей. Настаўніцкі калектыв дабіўся, што ўсе дзеці раёна ахоплены вучобай, школа трымае цесную сувязь з бацькамі, якія дапамагаюць у выхаванні дзяцей.

Вопыт Аляксандры Міхайлаўны дапамог калектыву дабіцца поўнай паспяховасці вучняў. У школе, у асноўным, вопытныя настаўнікі, і тым не менш яны няспынна працуюць над павышэннем сваіх тэарэтычных ведаў і дзелавой кваліфікацыі: наведваюць лекторыі, у гуртку, якім кіруе Аляксандра Міхайлаўна, вывучаюць «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», калектывна абмяркоўваюць навінкі педагогічнай і мастацкай літаратуры.

З вялікай ахвотай выконвае Аляксандра Міхайлаўна разнастайныя абавязкі загадчыка школы і карыстаецца заслужаным аўтарытэтам сярод настаўнікаў і бацькоў.

Аляксандра Міхайлаўна — педагог і грамадскі дзеяч, дэпутат Сталінскага райсавета. Совецкі ўрад і камуністычная партыя высока ацанілі яе плённую педагогічную і грамадскую працу. Яна ўзнагароджана ордэнам «Знак почёта» і медалем «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне». Урад БССР прысвоіў тав. Былінскай ганаровае званне заслужанага настаўніка школ БССР. Міністэрства асветы ўзнагародзіла яе значком «Выдатнік народнай асветы». Да 30-годдзя БССР яна ўзнагароджана ордэнам Леніна.

— Я шчасліва, — гаворыць Аляксандра Міхайлаўна, — што з'яўляюся настаўніцай. Наша сацыялістычная Радзіма даверыла нам, савецкім настаўнікам, самае дарагое — выхаванне падрастаючага пакалення, адважных будаўнікоў камуністычнага грамадства.

Н. ПІГУЗАВА.

РОДНЫ ДОМ

ВОСЬ ён — родны дом на ціхай заснежанай вуліцы. Яго адразу пазнаеш. Над дахам на шастку маячыць лёгкі планер, самаробны вятрак замёр у чаканні ветру. Ад каліткі да ганку, дзе ўлетку праходзіш пад цяністай зялёнай шатай, цяпер на сухіх дугах павіслі голыя пруткі дзікага вінаграду. Да гаспадарчых будынкаў вядуць акуратныя сцежкі. Добра дагледжаны фруктовыя дрэвы.

Пераступаем парог — і на ўсім бачым след рупнай гаспадарскай рукі.

Чые-ж гэта такія ўтульныя пакоі? Хто іх клапатлівы гаспадар? Ён многаіменны. Гэты дом завуць родным каля двухсот хлопчыкаў і дзяўчынак.

Выхаванцы Нараўлянскага дзіцячага дома нарадзіліся ў такі час, калі краіне прышлося шмат перажыць. Бацькі многіх загінулі на фронце, мацеры — у падполлі, у партызанскіх атрадах, у лагерах смерці. Маму Галі Стахоўскай фашысты расстралялі на вачах дзяўчынкі. Бацькоў Ніны Куцэпал ворагі закатавалі да смерці і кінулі ў палонку на Прыпяці.

Нямногім сіротам пашэнціла выжыць. Савецкая ўлада дала ім прытулак і матчыну ласку, душэўную падтрымку і бацькоўскія парады ў жыцці. І растуць яны ў новым доме бацькоўскім, як родныя браты і сёстры, не па ўзросту здагадлівыя, не па гадах разумныя. Але гэта здагадлівасць, гэты іх розум выяўляецца не ў ціхай сіроцкай усмешцы, а ў жывай дзелавітасці, рупнай гаспадарлівасці, у глыбокіх па зместу, яркіх і смелых марах.

* * *

Вясёлыя і шумлівыя імчаліся дзеці дадому. Відаць, па дарозе са школы гулялі ў снежкі ці бегалі навывперадкі. Але як толькі пераступілі парог, сцішылі зважкі свой смех. Магчыма, Ганна Міхайлаўна адпачывае або працай занята. Нельга-ж перашкаджаць.

— Вам сёння, дзяўчынкі, два лісты ёсць, — сустрэла іх Ганна Міхайлаўна.

— Ад каго?

— Ад Соф'і Мікалаеўны і ад Таццяны Маркаўны.

Былыя выхавальніцы, Іофіна і

Рудзько, цяпер працуюць далёка адгэтуль, але не забываюць сваіх выхаванцаў.

«Я памятаю вас усіх, да адной, — чытаюць дзяўчынкі ў некалькі галасоў. — Памятаю вашы звычкі, почыркi, вашы дадатныя і адмоўныя якасці. Я хацела запытаць вас, родныя, пра вучобу. Вам ужо трэба падумаць аб будучым. А з выдатнымі ведамі будзе няцяжка знайсці сабе месца ў жыцці. Памятайце аб гэтым днём і ўначы. Ваш калектывны малюнак змясціла на першай старонцы альбома».

У дзяўчынак ззяюць вочы.

— Тацяне Маркаўне пра адзнакі свае мы пісалі, — гаворыць Тома Будкавец, — а Соф'і Мікалаеўне сёння-ж напішам. Добра, дзяўчаткі?

— Добра. Чытайце, што піша Тацяна Маркаўна.

І дзяўчынкі чытаюць:

«Вельмі задаволена, што вы ўсе паспяваеце. Гэта бадзёрыць і радуе. Значыць, праца мая дарма не прапала. Спадзяюся, што вы не саступіце з пазіцый выдатнай паспяховасці».

Вялікую перапіску вядзе дзіцячы дом з калгасамі і заводамі, з навучальнымі ўстановамі і вайсковымі часцямі. І ў кожнай такой перапісцы — свая цікавая гісторыя. Вось лісты і фотакарткі Героя Савецкага Саюза старшыні першай стайцы Владзіміра Грыгор'евіча Канарэва.

Флоцкая часць, якая выгнала немцаў з Нароўлі, многа дапамагла толькі што арганізаванаму дзетдому. Дзеці моцна пасябравалі з маракамі і амаль усе перабывалі ў гасцях на караблі. У святы кожны матрос і афіцэр лічыў сваім абавязкам прынесці дзецям які-небудзь гасцінец. А к Першаму Мая байцы адзелі ўсіх хлопчыкаў ў матроскія, а дзяўчынак у піонерскія касцюмы. Маракі пайшлі далей, на перадавыя. Перапіска з імі не спынялася да канца вайны. Моцнае флотае сяброўства не ў адным хлопчуковым сэрцы запаліла мару стаць мараком. І сёння Владзімір Грыгор'евіч пытае ў лісце, як рыхтуюцца яны ажыццявіць свае мары: «Тады многія з вас, — піша ён, — былі маленькія, а цяпер я магу гаварыць з вамі, як з дарослымі».

Цікавыя лісты пішуць дзетдомаўцам з Мінскага трактарнага іх старэйшыя таварышы, якія, як кажуць, ужо вышлі ў людзі. Ліцейшыца Мар'я Заяц, слесар Аляксандра Казлякоўскага з захапленнем раскаваюць аб тым, як набываюць прафесію, як разрастаецца прыгажун-завод, якая вялікая ў яго будучыня.

Нямала былых дзетдомаўцаў вучыцца і працуюць у Маскве, Калінінградзе, Варонежы, Мазыры. І ўсюды будучыя героі працы, інжынеры, педагогі, афіцэры, куды-б ні завялі іх высокія мары, памятаюць аб сваім родным доме, аб някроўных, але родных братах і сястрыцах. Дзіцячы дом адказвае ім не толькі сардэчнымі лістамі, але і дапамагае матэрыяльна тым, хто жыве на стыпендыі.

* * *

Крыху адпачыўшы пасля школьных заняткаў, дзеці збіраюцца для падрыхтоўкі ўрокаў. У кожным пакоі па некалькі столікаў, пакрытых цытатай. Абстаноўка рабочая. Нічога такога, каб адцягвала, рассеявала ўвагу. Тут кожны думае сам за сябе.

Вось смуглявы малюш торгае за рукаў рослага сямікласніка і шэптам просіць:

— Артур, дапамажы задачку рашыць. Нешта не выходзіць.

— Паспрабуй яшчэ. А калі ўжо не атрымаецца, тады дапамагу. У мяне таксама адразу не выходзіць.

Імкненне да таго, каб кожны думаў і дзейнічаў самастойна, відаць не толькі на вучобе. Дзеці жывуць адзіным і цэльным калектывам. Усе дзяўчынкі ў вольны час займаюцца рукадзеллем. На вокнах у іх свежыя кісейныя фіранкі, на падушках — накідкі з тонкай мярэжкаю, у прыгожых карунках. У кожным пакоі — вялікі дыван, расшыты ўмелымі рукамі тых, хто тут жыве.

У хлопчыкаў абсталяванне па-мужчынску скупое. Але і ў іх чыста, утульна. На вокнах шмат кветак. На сценах — партрэты правядыроў і маючкі сваіх мастакоў. Найбольш цікавацца хлопцы сталярнай і слясар-

най справай. З радасцю дапамагаюць шоферу пры рамонце машыны. Дроў накалоць, прынесці вады — гэта праца ім да спадабы.

У дзіцячым доме — вялікі ўчастак зямлі, добры сад, агарод. І ўсё гэта апрацоўваецца рукамі выхаванцаў.

— Летам яны добра папрацавалі, — гаворыць дырэктар дзетдома Яўгені Арцёмавіч Хоміч. — Цяпер у нас і гародніна свая, і фрукты сушоныя, і булочки к чаю.

Нямала дапамаглі яны ў летні час і калгасам: на праполцы, на ўборцы ўраджаю. Цяпер яны ўжо думаюць пра сяўбу — перабіраюць насенную бульбу, рыхтуюць угнаенні.

Адпачываюць таксама сумесна. Каток і лыжныя вылазкі, шахматы і выступленні на клубнай сцэне (дзетдомаўская самадзейнасць — лепшая ў раёне), калектывныя чытанні і абмеркаванне кніг — усё гэта збліжае, духоўна родніць дзяцей.

Але ў кожнага — свая незалежная заповітная мара. Трынаццацігадовая Рая Галіцына беражліва захоўвае сшытак сваіх вершаў. Яна вельмі любіць савецкую паэзію і хоча прысвяціць ёй сваё будучае. Аднагодка Раі Эрна Курц піша прозу. Яна задумала апавесць пра сваё дзяцінства, пра родны дом. У Лілі вялікае жаданне стаць майстрам мастацкага чытання. Ужо зараз яна з поспехам выступае на ўрачыстых вечарах. Галя Стахоўская і Ніна Куцэпал добра спяваюць і рашылі вучыцца ў кансерваторыі. А Клару Духно, якая лёгка танцуе, вабіць мастацтва балета.

Многія дзяўчынкі мараць стаць лётчыцамі, інжынерамі, трактарыстамі, шахцёрамі. І кожная ўпэўнена ў тым, што выбраная ёю прафесія — самая карысная для народа, самая гераічная.

Не менш таленавіты і хлопчыкі. Коля Пятралай і Лёня Прымянок добра малююць з натуры. У іх толькі і размоў, што аб жывапісу. Сашы Якаўлеву дванаццаць год. Але ён ужо добра іграе на піяніно, баяне і на некалькіх струнных інструментах. Гэта расце музыкант. А Паўліка Дарынскага цалкам захапіла жывёлагадоўля. Сталася гэта зусім выпадкова. Калі дзіцячы дом пачынаў набываць гаспадарку, Сярожа Цалка гадаваў

бычка Міню. Летам Сярожа паехаў у «Артэк» і свайго Міню даручыў Паўліку. Сярожа апісваў Паўліку прыгожую паўднёвую прыроду і ў кожным лісце не забываў запітаць: «Як там мой бычок? Глядзі, за яго галавою адказваеш!» Але Паўлік так добра даглядаў бычка, што ён стаў яшчэ гладзей. З таго часу Паўлік цэлыя гадзіны праводзіць у абодва ды ў стайні. І літаратуру падбірае аб жывёлцы жывёлы.

Некалькі з былых выхаванцаў вучацца ў ваенных вучылішчах. Марыць стаць афіцэрам і Артур Садоўскі. У яго і выпраўка ваенная. Ён найбольш займаецца гімнастыкай, спортам, трэніруецца на стрэльбішчы, загадзя рыхтуе сябе, каб пачаць службу моцным, спрытным, вынослівым. Ва ўсім любіць строгую дысцыпліну. І сябры ахвотна яго слухаюць.

Дырэкцыя дзіцячага дома і калектыв выхаванцаў нямала папрацавалі над тым, каб прывіць дзецям усе гэтыя добрыя схільнасці, каб развіць у іх інтарэс да працы, да кнігі, каб навучыць дбайнасці, уважлівасці, пашушчанаасці.

Вывацацельніцы Ганна Міхайлаўна Кавалёва, Леаніла Аляксееўна Майсеенка, Лукер'я Антонаўна Рэвуцкая, піонерважатая Валя Лус усяляк стараюцца падтрымаць усе добрыя імкненні сваіх выхаванцаў. Яны дастаюць літаратуру на хвалюючыя іх тэмы, раскаваюць аб тых людзях, якія сталі славымі дзякуючы таму, што аддаліся цалкам любімай справе. Дырэкцыя запрашае настаўнікаў музыкі, танцаў, арганізуе сустрэчы са знакамітымі аграномамі, жывёлаводамі.

Настаўнікі Нараўлянскай сярэдняй школы пра выхаванцаў дзіцячага дома гавораць:

— Яны ў нас старанныя і дысцыплінаваныя. З іх бяруць прыклад. У іх вучацца сяброўству, скромнасці, настойлівасці ў вучобе.

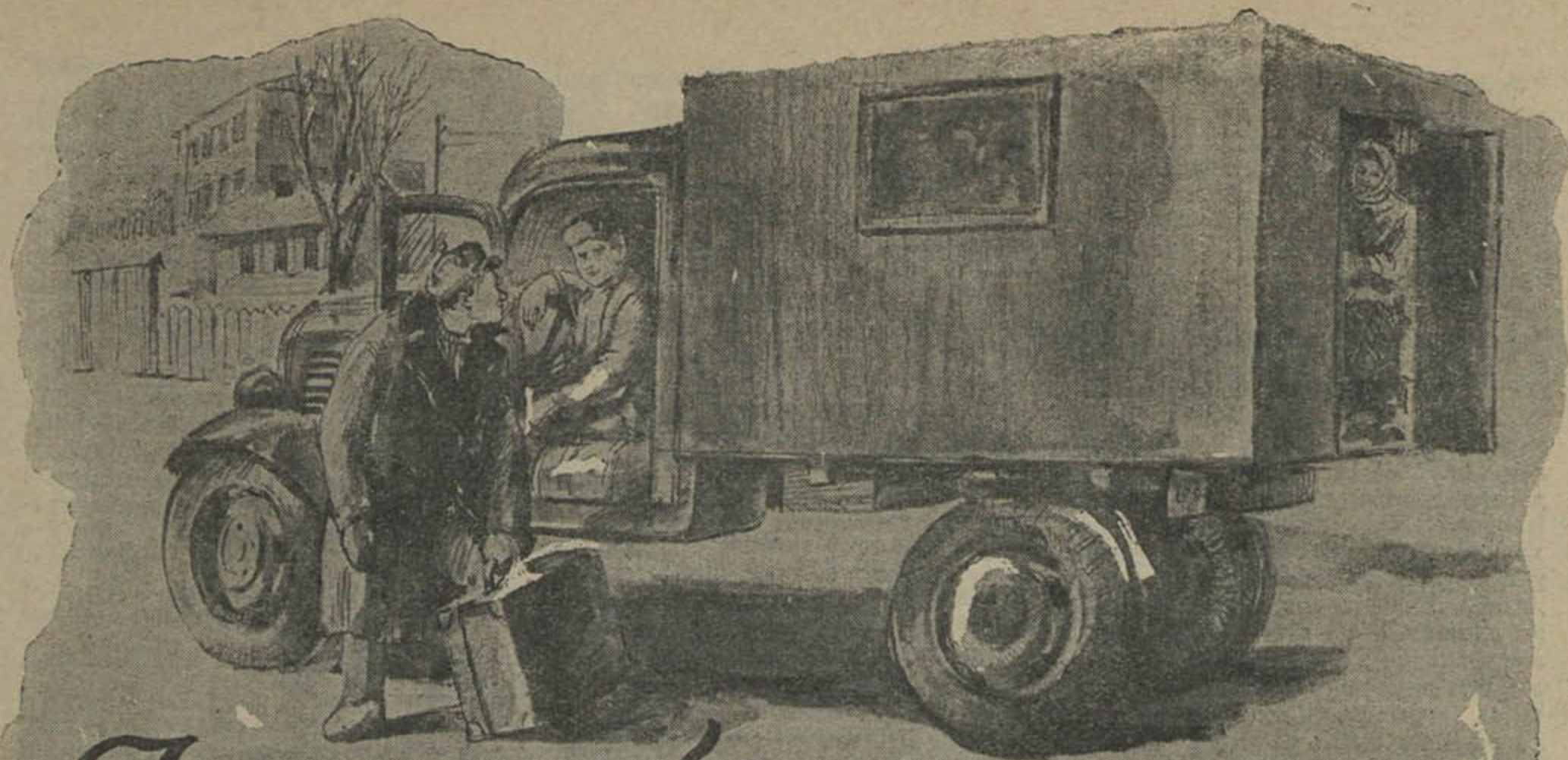
Гэта не беларучкі і не малапісьменныя чорнарабочыя. Гэта дзеці савецкай радзімы, грамадзяне будучага камуністычнага грамадства. Гэта яны так дбайна гаспадарыць у гэтым светлым, утульным доме, які стаў для іх назаўсёды родным.

Дм. КАВАЛЕУ.
Палеская вобласць.

Гурток рукадзелля ў 8 дзіцячым доме г. Мінска.

Фото І.Шышко.

Нескакойны пасажыр

М. ВІШНЕЎСКІ.

(Апавяданне).

Мал. Ю. Пучынскага.

Я чайной у раённым цэнтры С. нам пашанцавала сесці на крытую, з фанерным кузавам, машыну. Яна нагадвала машыны ваеннага часу ці эмтэ-эаўскую перасовачную майстэрню. Менавіта пашанцавала, бо зімою мала знойдзеца ахвотнікаў праехаць на адкрытай машыне больш за сотню кіламетраў. На «аўтобус» жа жадаючых знайшлося многа, але шофер наадрэз адмовіўся браць пасажыраў на кароткія адлегласці і з павагай аднёсся да нас, мінчан. Нас набралася больш дзесятка. Размясціліся мы без асаблівых выгод на нейкіх мяшках і скрынях.

У дарозе людзі хутка знаёмяцца. Не паспеў шофер падсілкавацца, а мы ўжо коратка ведалі адзін пра другога. У асноўным народ сабраўся камандзіровачны і калгасны. Тры дзяўчыны — студэнткі педагагічнага інстытута — перакідаліся жартамі з мясцовым аграномам, якога тэрмінова выклікалі ў Міністэрства. Побач з кошыкамі і клункамі размясціліся цёткі, ля іх збіраўся прыдрамнуць пажылы, з абсмаленымі рыжаватымі вусамі, конюх, які ехаў у сталіцу да свайго сына-інжынера. Насупраць дзяўчат-студэнтак прыладзіліся на скрыні двое ў паўваеннай форме маладых хлопцаў. Яны накіроўваліся ў школу саадаводаў і гароднікаў.

Перад самым адыходам машыны з-за вугла чайной выскачыў з вялізным чамаданам, у расхістаным падношаным чорным паліто, чалавек. На яго галаве ледзве трымалася ваеннага ўзору шэрая шапка-вушанка, на нагах былі новенькія чосанкі, якія глыбока танулі ў самаробных гумавых галёшах колеру недапаленай цэглы, ад чаго складалася ўражанне, што чалавек, як гусь, стулае босымі нагамі па снягу. Быў ён у такім узросце, калі адразу не скажаш, колькі яму год — сорака ці ўсіх пяцьдзесят. Ці то яму так у знакі даўся чамадан, ці ён здарожыўся, але ўвесь выгляд яго і асабліва ўспяцелы твар сведчылі, што чалавек да звання замардаваўся.

— Куды машына? — нахаду выпаліў ён у адчыненыя дзверы нашага «аўтобуса» і, не чакаючы адказу, кінуўся да шофера.

Да нас даносілася:

— Будзь чалавекам, вазьмі...

— Не магу.

— Чаму гэта?

— Перагруз, інспектар аштрафуе.

— Ай-яй, аштрафуе!

— Гума не вытрымае.

— Ай-яй, шыны палопуюцца! Хіба-ж я такі цяжкі?

Сваім «ай-яй», ён выказваў ні то здзіўленне, ні то

распач, вымаўляў яго працяжна, амаль нараспеў.

Як-бы там ні было, але яго вялізны чамадан паказаўся у дзвярах машыны і лёг на ногі цётка. Яны закрывіліся, забурчэлі, а калі ў дзвярах з'явілася галава ўладальніка чамадана, злосна прагаварылі:

— Асцярожней, ай-яй...

Усе засмяяліся.

Не звважаючы на наш смех і гнеў цётка, новы спадарожнік зняў сваю вушанку, выцер ёю з твару пот і, прымашчваючыся на чамадан ля самых дзвярэй, высунуў успацелую галаву на вуліцу, быццам яму нехапала тут паветра.

— Ну і ўгрэўся-ж ты, чалавеча, не інакш за табой хто гнаўся ці чамадан хацеў адабраць, — заўважыла адна з цётка, а другая спагадліва дадала:

— Надзень шапку, а то прастынеш...

Машына кранулася. Новы спадарожнік, прытрымліваючы за зашчэпку дзверы, усё мерыўся заглянуць на вуліцу. Раптам ён амаль напалавіну высунуўся з машыны і, махаючы шапкой, пачаў крычаць маладой жанчыне, што стаяла ўзбоч дарогі каля вазка:

— Вольга, Вольга, дык я паехаў!..

Тут машына рэзка павярнулася на другую вуліцу, і чалавек грывнуўся на ногі цётка. Яны зноў успыхнулі гневамі. У яго адрас пасыпаліся злосныя рэплікі:

— Калі ты ўжо ўтаймуешся, чалавеча?..

— От, неспакойны нейкі...

Гэта было так трапна сказана, што да нашага новага спадарожніка адразу прыліпла мянушка — неспакойны пасажыр. І сапраўды ён аказаўся такім на працягу ўсёй дарогі.

Гнеў цётка як раптоўна ўспыхнуў, гэтак сама раптоўна і пагас. Яны яшчэ раз папярэдзілі яго надзець шапку і зачыніць дзверы і, калі ў машыне стала прыцемна, адна з іх запыталася:

— Ці не з жонкаю развітаўся?

— Ай-яй, з жонкаю? — пад агульны смех апраўдваўся наш спадарожнік. — То-ж наш старшыня, Вольга Дубянок, калі можа ведаеце. Баява-ая жанчына!..

І ён пачаў расказваць пра свой калгас «Карэлічы», пра старшыню яго і людзей. Трэба шчыра сказаць, што расказчыкам ён аказаўся таленавітым. Нават гэтае «ай-яй» цяпер так удала дапасавалася да яго размовы, што мы ўсе пранікліся пачуццём павагі да нашага неспакойнага пасажыра і асаблівай любоўю да незнаёмай нам маладой жанчыны Вольгі Дубянок, якая ўзначаліла калгас «Карэлічы».

— І не варта было расказваць пра гэтую гісторыю, —

начаў ён, — але вось не магу, рупіць, не дае яна мне спакою. Я часта думаю — няўжо адзін чалавек такі крута можа павярнуць справу? Выходзіць, што можа. Правільней, гэта і не адзін чалавек павярнуў, а людзі павярнулі, але гэты чалавек стаў наперадзе людзей, загаварыў іх голасам, выказаў іх набалелыя думкі...

Расказчык зашпіліў паліто, глыбей насунуў шапку, відаць, яму становілася холадна.

— Дык паслухайце, што было ў нашых «Карэлічах». Жывём мы на водшыбе і ад горада, і ад чыгункі. І жыццё наша было не вельмі самавітым. Неяк усё не ладзілася справы ў калгасе. Вядома, пасля вялікіх разбурэнняў не так проста стаць на ногі. У калгасе дружнасці не адчувалася, запалу ў рабоце не было. Тым часам старшыня запіў, ай-яй, як запіў! Бывала, калі прыедзе хто з раёна, дык ён возьме і схаваецца, каб не трапляць на вочы начальству. А назаўтра Валахановіч тэрмінова з'яўляўся ў раён. «Так, моў, і так, дапамога патрэбна, людзей мала, цягла мала, насення нехапае...» А тым часам людзі не калгасную зямлю апрацоўваюць, а сядзібы свае. Так і сеялі мы да таго часу, калі на сенажаць трэба было выходзіць, да жніва рыхтавацца.

— А звенні былі ў вас? — запытаў аграном.

— Як-жа — былі, нават у канцылярыі на вялікім аркушы паперы ўсё, як мае быць, было распісана: каму трэба бульбу садзіць, а каму лён сеяць, каму памёт збіраць, а каму попел...

— Ну і што?

— Ну і нічога... Хіба мы тыя звенні складалі? У пачатку вясны прышлюць з раёна вось такога агранома, як-бы і вы, ён размаляе ўсё па форме, а потым цэлы год вачэй не паказвае.

— Гэта няпраўда, — запярэчыў аграном.

— Ай-яй, няпраўда!

Аграном мерыўся яшчэ нешта сказаць у апраўданне сваіх калег, але мы ўспрамілі яго не перашкаджаць расказчыку.

— Цяпер слухайце, што было далей у нашых «Карэлічах». Жаніўся наш настаўнік на дзяўчыне з суседняга раёна. Было гэта, прыкладна, вось у такі зімовы час. Дзеён праз колькі прыходзіць гэтая дзяўчына, выбачайце — дамачка, у канцылярыю і да Валахановіча:

— Сцяпан Аўсеевіч, — заўважце, у нас ніхто дагэтуль старшыню так не велічаў, — я хачу стаць вашай калгасніцай. І так, як я ёсць комсамолка і два гады працавала ў сваім калгасе звеннявой, то і ў вас хачу ўзяць звяно.

— Можаче не толькі адно, а хоць усе звенні забраць, не падыходзяць яны да нашага калгаса, у нас цягла мала і людзей, — гаворыць ёй Валахановіч. — Толькі вам ужо неяк не да твару — жонка настаўніка і звеннявая?

— Пра гэта не клапаціцеся. А наконт таго, што людзей мала, цягла мала, вы няпраўду гаворыце. Хіба-ж вы цяпер зямлю сваю не апрацоўваеце?

— Апрацоўваем, але вось б'юць нас за адсталасць.

— А калі звенні будуць, адставаць перастанеце. Толькі не такія, як у вас на сцяне вісяць, а сапраўдныя, жывыя... Хіба-ж можна ў наш час жыць і працаваць без звенняў?

І што вы думаеце? — аднойчы на сходзе калгаснікаў прыпёрла яна Валахановіча, ай-яй, як прыпёрла!.. Слухала яна, слухала, як старшыня крычыць на людзей, а людзі на яго, і папрасіла слова:

— Я, таварышы, тут новы чалавек, але з першага-ж дня мне не падабаліся вашы парадкі. Нават на сходзе і то нейкі верхал творыцца. У нас, таварышы, таксама калгас і таксама людзі, але парадкі зусім іншыя заведзены. Кожны чалавек на месца пастаўлены, за даручаную справу перад усім народам адказнасць нясе. Таму і калгас наш перадавы, у газетах пра яго пішуць. А вы які год адстаеце толькі таму, што людзі самі па сабе, а старшыня і праўленне само па сабе. Ніхто ні за што не адказвае. Хіба-ж так можна? У адсталых калгасах і на-строі жывуць адсталыя, не нашы.

Тут за сталом падхапіўся Валахановіч:

— Выбачайце, мадам.

А яна яму сячэ:

— Па-першае, я не мадам, а звеннявая першага ў ва-шым калгасе жывога комсамольска-маладзёжнага звяна. Пра гэта, я думаю, вам вядома, бо на праўленні зацвердзілі наша звяно і пра яго абавязальства ведаеце. А па-другое, ты, Сцяпан Аўсеевіч, не цыкай на калгаснікаў, паважай і людзей і сябе, прыслухайся да іх го-

ласу, вучыся кіраваць калгасам, а не стварай нейкія шайкі-лейкі...

Тут яна і пра Амерыку ўспомніла, што, моў, Валахановіч такімі парадкамі ў калгасе нейкаму мільянеру Стрыту на руку грае.

І развязаўся-ж языкі ў нашых баб! Але пасля таго сходу пералом у калгасе настаў. Калі па праўдзе гаварыць, то і Валахановіч перайначыўся. Сяўбу мы правялі, як людзі. Восенню чатыром звенням дадатковую аплату выдалі. Комсамольска-маладзёжнае звяно сабрала нечуваны для нашых «Карэліч» ураджай — без малога па 20 цэнтнераў жыта і амаль гэтулькі-ж пшаніцы-яры. Праўда, і цяпер у калгасе ёсць незадаволеныя, але гэта ўжо больш такія, што каюцца, чаму яны з вясны ў звенні не пайшлі...

Расказчык падняў каўнер паліто. Цёткі параілі яму сесці на мяшок побач з ім. Студэнткі запыталі:

— Гэта звеннявая цяпер у вас старшыней працуе?

— Такая дзяўчына, выбачайце, дамачка, і павышэй можа працаваць. Спіхнула яна Валахановіча, ай-яй, як спіхнула! Вось месяц таму назад па ўсёй форме яе на сходзе абралі. Кандыдатам партыі стала, школу мічурынскую арганізавала, усё па-вучонаму людзей працаваць вучыць. Без канюшыны і шматполля, кажа, нашаму калгасу ходу не будзе, зноў пачнем адставаць. Аграномаў у калгас возіць, каб лекцыі калгаснікам чыталі, а то і сама прынясе ў канцылярыю бярэмя кніжак і ўсё чытае і чытае...

— Завуць яе Вольга?

— Ага, Вольга, па мужу Дубянок.

— Якая яна на выгляд? — прыставалі студэнткі.

— Бялявая, невысокая, вельмі жвавая, румянец на ўсю шчаку.

— Яна не з калгаса Кірава?

— Так, з Кірава. Гэта я добра ведаю, бо не аднойчы яна казалася: — «Паязджайце, таварыш Валахановіч, у наш калгас, перайміце вопыт».

— То гэта-ж наша Вольга! — неяк разам ускрыкнулі студэнткі. — Яна вышла замуж ці за трактарыста, ці за настаўніка?

— За настаўніка, Уладзіміра Якаўлевіча Дубянка; партызаніў ён тут, а яна, кажучы, сувязной была.

— Калі гэта наша Вольга, то яна вас навучыць, як трэба жыць і працаваць у калгасе.

— Навучыць! Яна ўжо навучыла, ай-яй, як навучыла...

У гутарку ўмяшаўся конюх, які да гэтага часу ні то драмаў, ні то так унурыўся ў кажух.

— Значыць, ваш Валахановіч дрэнным запявалам быў, калі дзеўка спіхнула.

— Не кожны запявалам можа быць. На гэта талент трэба мець. А Вольга талент мае, правільна запела, народ дружна падхапіў яе песню, ай-яй, як падхапіў...

— А дзе-ж Валахановіч? — пацікавіўся конюх.

Тут расказчык неяк абмяк і пацямнеў у твары. Ён папрасіў закурыць і, калі зацягнуўся махорачным дымам, ціха сказаў:

— Калі ўжо на тое пайшло, то і пра Валахановіча скажу — мяне Вольга са старшынь спіхнула, далібог мяне!..

Усе пасажыры да таго былі ўражаны такой шчырасцю, што мімаволі пачалі з ног да галавы разглядаць свайго неспакойнага спадарожніка. Хлопцы і дзяўчаты голасна зарагаталі, а конюх, высунуўшыся з кажуха, дакорліва ківаў галавой:

— Цябе, значыць, спіхнула?

— Мяне...

— Запець не ўмеў?

— У парадку самакрытыкі прызнаюся, не ўмеў правільна запець. Затое цяпер стараюся, хоць правільна падпяваць.

— Першы раз бачу такога старшыню, — здзіўляўся конюх і, падумаўшы, дадаў: — Былога старшыню. Куды-ж цяпер едзеш, небарака?

— Наказ сходу выконваць. Вольга сказала, каб увесць Мінск абыйшоў, а ў калгас без электрастанцыі не вяртаўся.

— Будаўніком стаў?

— Брыгадзірам будаўнікоў.

— Глядзі-ж, хоць тут не сарвіся...

— Ай-яй, так ужо сарвуся! На гэтай справе я яшчэ Вольгу павучу.

Машына спынілася. Мы пачулі звон мінскіх трамваяў.

ГАЛОУНАЯ якасць, якую ў падрастаючым пакаленні павінны выхаваць сям'я і школа, — гэта большэвіцкая воля.

Для валявога чалавека характэрны такія рысы, як рашучасць, вытрымка, цярплівасць, умение кіраваць сваімі паводзінамі, умение ў патрэбны момант сабраць усе свае сілы, каб выканаць цяжкае заданне, умение тармазіць, стрымліваць сябе, каб перамагчы ўспыльчывасць, страх і г. д. У валявога чалавека слова не разыходзіцца са справай.

Чалавек не нараджаецца з гатовай сільнай волі. Вываляе характар ствараецца ў працэсе навучання і выхавання чалавека ў школе, у сям'і.

Я — настаўніца са шматгадовым стажам. Сёлета вяду першы клас. Праца з малышамі патрабуе асабліва моцнай сувязі школы з сям'ёй. Дзяцей да сямі год выхоўвае пераважна маці, бацька, радня. У гэты час вельмі важна, каб яны прад'яўлялі да дзіцяці аднолькавыя патрабаванні, каб тое, што забаронена бацькам, не дазваляла і маці, каб не было так, што маці пакарае — бацька пашкадаваў. Кожнае дзіця дашкольнага ўзросту павінна мець дома сталыя абавязкі, павінна быць занята ўвесь час. Калі дзіця пачынае вучыцца, вельмі важна наладзіць сталую сувязь са школай.

У пачатку навучальнага года я пазнаёмілася з сям'ямі ўсіх маіх першакласнікаў. У пачатку верасня сабрала бацькоўскі сход. Азнаёміла бацькоў з школьнымі правіламі, расказала аб неабходнасці ўстанавіць дома строгі рэжым для вучня, каб ён прывычаўся да акуратнасці і пэўнай сістэмы ў рабоце, інакш не будзе цаніць ні свой, ні чужы час і ўрэшце акажацца ў ліку неспаспавалючых, што моцна дэзарганізуе яго неспараваную волю.

Кожная сям'я павінна ўстанавіць, як правіла, каб дзіця ў акрэслены час рыхтавала ўрок, адпачывала, клалася спаць, уставала. У яго рабоце трэба наладзіць правільную дапамогу, паставіць справу так, каб падрыхтоўка ўрокаў была для дзіцяці любімай і радаснай працай.

Найлепшы від дапамогі — паўсядзёны кантроль, пры якім у дзіцяці ўзмацняецца жаданне перамагчы

цяжкасці ў пісьме, чытанні, рашэнні задач. Калі дзіця бачыць, што бацькі з павагай адносяцца да яго працы, яно само пачынае захапляцца вучобай, набывае ўпэўненасць у сваіх сілах, імкнецца дабіцца яшчэ лепшых вынікаў.

Дзіцяці не заўсёды даводзіцца рабіць толькі тое, што яму прыемна. Яго воля праяўляецца ў той настойлівасці, з якой яно выконвае патрэбнае, хопі і непрыемнае заданне. Вялікую ролю ў выхаванні дзіцяці адыгрывае калектыў. Пры калектыўнай працы і нецікавае заданне становіцца цікавым. Дзіця прывучаецца дапасоўваць свае дзеянні да дзеянняў калектыва, стараецца не адстаць ад таварышаў, найлепш выканаць кожнае заданне.

Многа значыць таксама і прыклад старэйшых, гутаркі аб жыцці і працы людзей, якіх любяць і паважаюць у нашай краіне. Я не раз заўважала, што пасля гутарак аб адважным савецкім лётчыку Чкалове, аб выдатным саадаводзе Мічурыне, аб дзіцячых гадах Леніна і Сталіна школьнікі стараюцца самі стаць лепшымі, паліюцца свае паводзіны і вучобу, а тыя, хто любіць надлягчы, пачынаюць саромецца гультайства і падчас непазнавальна змяняюцца ў лепшы бок.

Трэба прывучыць дзіця, каб яно менш скардзілася, умела стрымацца, калі гэта патрэбна. Не варта прыслухоўвацца да кожнай скаргі дзіцяці: «Мяне пабілі, мяне дражняць, мяне не прымаюць у гульні». Вядома, нельга зусім не рэагаваць на скаргі. Але трэба памятаць, што дзеці нярэдка самі могуць лепш разабрацца ў сваіх спрэчках і памірыцца, чым у тым выпадку, калі ў іхнія справы будзе заўсёды ўмешвацца настаўнік ці бацька. Некаторыя бацькі маюць вельмі нядабрую звычку заступання за сваё дзіця перад настаўнікам, калі яно зрабіла непрыгожы ўчынак. Дзіця змалку павінна прывычацца самастойна адказваць за кожны свой крок.

Дзеці абавязкова павінны займацца фізкультурай, гуляць на свежым паветры, выконваць пасільную працу дома і ў школе. Фізічна моцныя людзі лягчэй пераносяць нягоды, якія могуць сустрацца ў жыцці. Моцны воляй, як правіла, — загартаваны, бадзёры чалавек.

Настаўніца школы № 8 гор. Полацка
П. ВАСІЛЬЕВА.

Як знішчыць вяснушкі

Вяснушкі—дробныя ці больш-менш буйныя пігментныя плямы—ляжаць на адным узроўні з нармальнай скурай, на адкрытых яе частках, найчасцей на твары, а таксама на тыльным баку кісяў рук і на прадплеччы.

Вяснушкі звычайна паяўляюцца вясной і трымаюцца ўсё лета; увосень і зімой часткова, а то і поўнасцю знікаюць, каб аднавіцца вясной (адсюль і іх назва).

Для лячэння вяснушак карыстаюцца метадамі абсклервання і адлущвання. Першы метада можна рэкамендаваць ва ўсіх выпадках, тады як другі не заўсёды, бо ён выклікае значнае раздражненне скуры, апёкі, па-

колькі не кожная скура пераносіць ртутныя мазі.

З абсклерваючых сродкаў выкарыстоўваюць такія, як сістэматычнае ўціранне 5—15-працэнтнага раствору пергідрола, або 2—5-працэнтнага пергідролавага спірту, або 5-працэнтнай пергідролавай мазі на ланаліне. Курс лячэння—2—3 тыдні. Вяснушкі спачатку бляднеюць, а потым знікаюць.

Для лячэння адлущваючым метадам ёсць многа сродкаў: саліцылавая спірт, малочная кіслата, белая асдачная ртутная мазь і г. д. Але ўжываць іх без нагляду ўрача ні ў якім разе нельга. Можна карыстацца парашком бадзёгі. Для гэтага бярэцца і чайная ложка парашку бадзёгі і ра-

ствараецца ў 3-працэнтным раствору перакісу вадарода да кансістэнцыі вадкай маннай кашы. Атрыманую масу накладваюць тонкім слоем на пакрытую вяснушкамі скуру, даюць ёй высохнуць на працягу 25—30 хвілін, а пасля змываюць ватай, змочанай у вадзе пакаёвай тэмпературы. Гэту працэдуру можна паўтарыць 3—5 разоў.

Часам добрыя вынікі дае, як прафілактычны сродак, сістэматычнае ўжыванне чырвонай пудры або мазяў, якія ахоўваюць скуру ад ультрафіялетавых прамянёў сонечнага святла. Для гэтага-ж можна выкарыстоўваць парасон, вуаль, капялюш з шырокімі палямі.

Урач В. ЧАРАДОВА.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке.

Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

АГ 00337

Тыраж 10.000.

Падпісана да друку 14/III-49 г.

Заказ № 112.

Мінск. Друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

НАЦЫОНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

1. Паліто дэмі з драпу, з поясам і накладным пластроном, шырока адстрочаным спераду. 2. Плацце-касцюм з мяккай шарсцянай тканіны. Лінія вышыўкі перарываецца ля таліі і працягваецца каля прарэзу кішэняў. 3. Плацце з светлага шойку з вышыўкай. 4. Гарнітур для хлопчыка. 5. Плацце з крэп-жаржэту з падрэзам спераду вышэй таліі і на баках, аздоблена каляровым кантам.

Цана 1 р. 50 к.

Выдавства «Звезда»

Фотозюк В. Луцкй.